

DOI 10.17234/SocEkol.31.3.3
UDK 316.346.32-053.6(497.583)
316.334.55(497.583)

Prethodno priopćenje
Primljeno: 28. 08. 2021.
Prihvaćeno: 03. 05. 2022.

KVALITETA ŽIVOTA MLADIH S OTOKA PRVIĆA

Katarina Mikulandra i Linda Rajhvajn Bulat

Katarina Mikulandra
Centar za socijalnu skrb Šibenik
Ulica Petra Grubišića 3, 22 000 Šibenik
e-mail: Katarina.Mikulandra@socskrb.hr

Linda Rajhvajn Bulat
Studijski centar socijalnog rada
Ulica Vladimira Nazora 51, 10 000 Zagreb
e-mail: linda.rajhvajn@pravo.hr

Sažetak

Cilj je rada dobiti uvid u kvalitetu života mladih s otoka Prvića, ispitano preko subjektivne dobrobiti mladih i resursa zajednice. U istraživanju je sudjelovalo devet mladih osoba s otoka Prvića, a podatci su prikupljeni putem polustrukturiranih intervjua, u razdoblju od svibnja do kolovoza 2020. Rezultati su pokazali da mladi imaju dobre odnose s obitelji, partnerom/icom i prijateljima. Uglavnom su zadovoljni stvarima koje posjeduju i financijskom situacijom. Zadovoljni su svojim trenutnim radnim okruženjem, no većina iskazuje želju za promjenom radnog statusa. Kao najveću poteškoću ističu život s roditeljima i nemogućnost osamostaljenja. Uglavnom smatraju da imaju dovoljnu količinu izbora u životu, ali smatraju kako bi veći izbor imali da žive na kopnu. Što se tiče resursa zajednice, mladi vide otok kao mjesto koje ima više poteškoća i područja koja treba unaprijediti, nego resursa, no svejedno smatraju da život na otoku ima svoje prednosti. Oni mladi koji su naveli da planiraju otići s otoka, također su rekli da bi ostali ili se vratili tamo živjeti kada bi se počelo više ulagati u otok. Rad se dotiče i subjektivne dobrobiti mladih u razdoblju pojave pandemije COVID-19 i mladi ističu kako je taj događaj imao nekih negativnih posljedica na njihovu dobrobit, ali smatraju da je izoliranost otoka te uključenost u zajednicu i održavanje veza s ostalim otočanima olakšalo suočavanje s novonastalom situacijom. Nalazi istraživanja mogu biti od koristi državnim resorima prilikom kreiranja politika za mlade i otočkih politika, ali i za planiranje određenih intervencija za ublažavanje posljedica pandemije.

Ključne riječi: život na otoku, kvaliteta života, subjektivna dobrobit, resursi zajednice, mladi, pandemija COVID-19

1. UVOD

Zbog karakteristika razdoblja mladosti i specifičnosti društvene grupe mladih ističe se važnost i potreba za proširivanjem znanja i poticanjem istraživanja povezanih s područjem kvalitete života mladih osoba. Pritom su u domaćoj literaturi izrazito rijetko dostupna istraživanja sa specifičnim skupinama mladih, na primjer u vezi s pojedinim regionalnim područjem i njegovim specifičnostima. Ovo je istraživanje prvo u Hrvatskoj

koje u fokusu ima kvalitetu života mladih s malog otoka te unosi nova saznanja o temi koja su potrebna u znanstvenoj literaturi s obzirom da život na malom otoku ima svoje specifičnosti.

Mladi su ranjiva skupina u društvu jer se nalaze u položaju gdje više ne uživaju zaštitu koju su imali kao djeca, a još uvijek nisu u poziciji da mogu koristiti sve mogućnosti i pogodnosti koje su dostupne odraslima (Ilišin, 2006). Istovremeno, pred njih se postavlja izazov integracije u šire društvene odnose uz očekivanje da budu pokretači razvoja u suvremenom društvu koje karakteriziraju brze promjene. Taj su se položaj i izazovi pokazali osobito teški za mlade osobe u zemljama koje imaju periferan položaj u Europskoj uniji, a još teži za one koji dolaze iz regija unutar tih država koje imaju loše gospodarske pokazatelje (Žanić i sur., 2019). Upravo je iz tih razloga važno posvetiti pažnju i pružiti prostor u znanstvenim raspravama o kvaliteti života mladih koji žive u specifičnom ambijentu kao što su otoci.

Prijelaz u „svijet odraslih“ u suvremenom je svijetu sve složeniji i dugotrajniji. Suvremeni uvjeti kao što su globalizacija i tehnološke promjene utječu na stanje na tržištu rada tako što postoji zahtjev za sve kvalificiranijom i fleksibilnijom radnom snagom i uzrokuju veću nezaposlenost i nesigurnost radnih mjesta, što prvenstveno pogađa mlade. Rezultat takvih kretanja jest usporen ulazak mladih u svijet rada te sporije socioekonomsko osamostaljivanje, odnosno duže zadržavanje mladih u situaciji socijalne ovisnosti. Njihovo otežano uključivanje u profesionalni rad i financijska nestabilnost odražava se i na mogućnost, odnosno nemogućnost osiguravanja vlastitog stambenog prostora i na odgađanje zasnivanja vlastite obitelji. Usporeno preuzimanje trajnih društvenih uloga povezano je i s neadekvatnom uključenošću mladih u javni život i to prije svega u svijet politike i političkog odlučivanja (Ilišin, 2006). Osoba procjenjuje vlastitu kvalitetu života na temelju vlastite percepcije uspješnosti različitih socijalnih uloga koje mu pripadaju, stoga kvaliteta života obuhvaća subjektivni osjećaj zadovoljstva pojedinca, ali i objektivne uvjete koji dovode do tog osjećaja zadovoljstva (Ilišin i sur., 2013). S obzirom na navedene specifične socijalne značajke mladih, važno je ispitati njihovu kvalitetu života, koja u sebi sadržava mnogo specifičnosti i odnosi se na različita područja njihova života (Ilišin, 2006).

1.1. Definiranje pojma kvaliteta života

Definicije kvalitete života variraju u velikom rasponu: od općenitih, poput „nužni uvjeti za sreću“ (McCall, 1975), do prilično specifičnih, kao „poželjni rezultat politika i programa“ (Schuessler i Fisher, 1985). Lay (1991) definira kvalitetu života kao egzistencijalno stanje manje ili veće zadovoljenosti potreba pojedinca, odnosno potreba različitih grupnih entiteta, kao što su klase, profesionalne grupe, stanovništva nekog geografskog područja i sl. Cummins (1996) smatra da je kvaliteta života višemenzionalan konstrukt koji ima objektivnu i subjektivnu komponentu. Objektivna komponenta sadrži mjere objektivnog blagostanja relevantne za tu kulturu, to jest zajednicu, dok se subjektivna komponenta odnosi na zadovoljstvo članova te zajednice vlastitim životom (Kovčo Vukadin i sur., 2016).

Kvaliteta života određuje se primjenom socijalnih pokazatelja. Socijalni indikatori mogu biti objektivni ili subjektivni. Objektivni indikatori predstavljaju uvjete i činjenice o nekoj društvenoj sredini (npr. stopa nezaposlenosti i udio stanovništva koji se nalazi ispod granice siromaštva, dostupnost usluga u zajednici i sl.), dok se subjektivni zasnivaju na doživljaju pojedinca i njegovom vrednovanju društvenih uvjeta u kojima živi, a uključuju zadovoljstvo životom i pojedinim područjima života. Promjene u tim pokazateljima interpretiraju se kao poboljšanje odnosno pogoršanje kvalitete života pojedinca ili u nekom društvu (Lučev i Tadinac, 2008).

Prema definiciji Eurostata (2015), kvaliteta života promatra se kroz sljedećih osam dimenzija: materijalni uvjeti života, radna aktivnost, zdravlje, dostupnost obrazovanja, kvaliteta slobodnog vremena i povezanost s okolinom, ekonomska i fizička sigurnost, upravljanje resursima i ljudska prava, kvaliteta prirodnog i životnog okoliša te osobna procjena životnog zadovoljstva i dobrobiti. Sve navedene dimenzije, osim zadnje, odnose se na objektivne indikatore. Subjektivni su indikatori kvalitete života zadovoljstvo životom i pojedinim aspektima života, što se ujedno naziva i subjektivnom dobrobiti. Shin i Johnson (1978, prema Kovčo Vukadin i sur., 2016) definiraju je kao procjenu životnih situacija i događaja te usporedbu tih životnih situacija sa situacijama drugih i situacijama koje su im se događale u prošlosti. Subjektivnu dobrobit čine dvije komponente, kognitivna i afektivna. Kognitivna se odnosi na procjenu koju ljudi donose o zadovoljstvu svojim životom, a afektivna obuča emocije i raspoloženja (Lucas i Diener, 2008). U ovom istraživanju subjektivna dobrobit ispitala se preko kognitivne komponente, odnosno putem ispitivanja generalnog zadovoljstva životom i zadovoljstva pojedinim aspektima života. Prilikom ispitivanja zadovoljstva određenim područjima života, uobičajeno je usmjeravanje na aspekte načina provođenja slobodnog vremena, očekivanja od budućnosti, odnose s obitelji i odnose s prijateljima, stambeni smještaj, ono što posjeduju, školovanje ili zaposlenje, te količinu izbora koju osobe imaju u životu. Upravo su ti aspekti obuhvaćeni i Upitnikom subjektivne dobrobiti Reesa i suradnika (2010). Kognitivna komponenta smatra se kao stabilniji indikator subjektivne dobrobiti, a time i kvalitete života, u odnosu na afektivnu komponentu.

1.2. Kvaliteta života i zajednica

Small i Supple (2001) definiraju zajednicu kao kompleksni i hijerarhijski sustav koji ima veliki utjecaj na razvoj i ponašanje pojedinaca. Takvo viđenje zajednice u skladu je s Bronfenbrennerovom teorijom ekoloških sustava (1976, prema Vasta i sur., 2001). Teorija pretpostavlja da je razvoj mlade osobe oblikovan različitim sustavima njegova okruženja i odnosa između tih sustava. Na pojedinca se gleda u kontekstu njegove okoline i naglašava se da je veza između pojedinca i okoline uzajamna. Okolina transakcijskim putem djeluje na pojedinca kroz procese unutar mikrosustava, mezosustava, egzosustava i makrosustava. Iz općeg ekološkog modela razvio se socijalno-ekologijski konceptualni model Bubolza i suradnika (1979, prema Karajić, 1992) koji predstavlja teorijsku osnovu za razumijevanje empirijskog pristupa istraživanju kvalitete života. Model sadrži tri komponente: ljudsko okruženje, cjeloukupna okolina te interakcija

između i unutar komponenta. Cjelokupna okolina konceptualno se dijeli na tri jedinice: prirodnu okolinu (bio-geo-fizičke komponente), stvorenu okolinu (komponente okoline nastale pod čovjekovim utjecajem) te bihevioralnu / komunikacijsku okolinu (socijalizacijski procesi i odnosi). Interakcija prikazuje međusobne odnose i recipročne utjecaje između i unutar pojedinih komponenti sustava, a označava dinamičku komponentu modela. Kvaliteta života u okviru ovog modela definirana je dvama stajalištima. Prvi je s čovjekovog gledišta, u kojem kvaliteta života predstavlja stupanj zadovoljstva ili ispunjenje bazičnih prirodnih, bioloških, psiholoških, ekonomskih i socijalnih potreba, a sa stajališta okoline, kvaliteta života predstavljena je kapacitetom okoline, odnosno njezinom mogućnošću da osigura resurse nužne za ispunjavanje čovjekovih potreba (Karajić, 1992).

1.3. Kvaliteta života i geografija

Krajem 60-ih godina 20. stoljeća u Sjedinjenim Američkim Državama u fokus dolaze društvena pitanja u vezi s problemima prostorne nejednakosti u raspodjeli bogatstva, gradskoga i regionalnoga siromaštva, rasne i rodne diskriminacije i nejednakog pristupa socijalnim uslugama te se pokreće javna raspava o načinima postizanja teritorijalne društvene pravde (Harvey, 1973). U takvom društvenom kontekstu pojavljuju se prvi geografski radovi koji promišljaju o kvaliteti života u određenim zajednicama (Slavuj Borčić i Šakaja, 2017).

U geografskim istraživanjima kvalitete života, analiziraju se prostorne manifestacije tog fenomena, a Smith (1994) smatra kako osnovni fokus „geografije blagostanja“ leži u pitanjima: „Tko, što, gdje i kako?“. Pitanje „tko“ odnosi se na stanovništvo određenoga područja podijeljeno na društvene skupine. „Što“ se odnosi na dobra odnosno resurse koje stanovništvo posjeduje, ili ne posjeduje. „Gdje“ se odnosi na područje na kojem populacija živi i o kojem ovisi njihov standard života. Pitanje „kako“ odnosi se na procese povećanja i smanjenja prostornih razlika u standardu života. Pod utjecajem geografije, u istraživanja o kvaliteti života uvode se određeni prostorni indikatori, tako što se prilikom ispitivanja fenomena posebna pozornost obraća na prostornu dostupnost određenih sadržaja, npr. najbliže trgovine, ambulante ili rekreacijskih površina, zatim na prostornu udaljenost, kao udaljenost od izvora buke ili zagađenja zraka te prostorno preklapanje dviju ili više pojava koje objašnjavaju određeni aspekt kvalitete života stanovnika nekoga mjesta, npr. broj oboljelih od dišnih bolesti i blizina izvora zagađenja zraka (Krevs, 1998)

Proučavanje kvalitete života pod utjecajem geografskog pristupa omogućava cjelovito sagledavanje političkih, društvenih, ekonomskih i prirodnih aspekata zbilje te objektivnih karakteristika prostora i subjektivnih procjena tih objektivnih karakteristika (Slavuj Borčić i Šakaja, 2017). Šimunović (1994) navodi da se, kada se govori o otocima, nerijetko ističe da su otoci poseban svijet u kojem se drugačije živi. Smatra kako posebnost života na otoku izvire iz specifičnosti povezanih s gospodarstvom, kulturom i običajima, povijesti i geopolitičkim značenjima, kao i specifičnim ekološkim sustavom. Jedna je od metoda proučavanja specifičnosti otoka Bertalanffyjeva opća teorija sustava (1968), u kojoj se otok predstavlja kao samostalni sustav formiran od većeg broja, međusobno

zavisnih, elemenata, a koji nije usamljeni sustav, već je dio neke šire cjeline. Razvoj otoka ovisi o broju i vrsti ulaganja, kao i ishoda koji cirkuliraju između tog sistema i njegovog okruženja. Ono što se može naći u znanstvenim radovima o otocima isticanje je posebnosti kao što su izoliranost, kako geografska tako i socijalna, posebnost gospodarske strukture, posebni socijalni odnosi, visoka cijena života, specifičnost prirodnog ambijenta i posebni način življenja (Šimunović, 1994).

Uobičajen način života na otocima dijelom je proizvod geografske determinacije, ali isto tako i ljudske nemoći da ublaži prirodne barijere. Danas je sve više moguće uz pomoć tehničkih rješenja i bolje prometne povezanosti učiniti otočni život jednostavnijim. Međutim, ako se u tome prijeđu granice otočnog koda, to jest ako se naruše karakteristike koje čine otočki život specifičnim, tada je moguće izgubiti te odlike posebnosti, a time i vrijednosti (Šimunović, 1994)

1.4. Dosadašnja istraživanja o kvaliteti života mladih s otoka

Kvaliteta života mladih s hrvatskih otoka nedovoljno je istraženo područje. Postojeća istraživanja kvalitete života osoba s otoka uglavnom su usmjerena na starije stanovništvo, dok je populacija mladih otočana zanemarena. Potrebno je istaknuti kako ona koja u fokusu imaju tu populaciju, većinom su provedena na srednjim ili velikim otocima kao što su Brač, Dugi otok, Ugljan, Cres i sl. (Babić, 2003; Babić i sur., 2004; Rončević, 2005; Babić, 2019). Također, u radovima koji se bave kvalitetom života mladih osoba, koristi se kvantitativan pristup istraživanja fenomena ili u manjoj mjeri kombinirani. Samo se u istraživanju Babić (2019) kvalitativnim pristupom proučava život mladih na Braču, no s obzirom na to da se radi o velikom otoku, ta saznanja nisu u potpunosti primjenjiva na mlado stanovništvo otoka manje veličine. Postoje istraživanja koja u fokusu imaju otoke Šibenskog arhipelaga (Babić i Lajić, 2001; Lajić i sur., 2001), no iako su od izrazite važnosti za razumijevanje kvalitete života mladih s otoka Prvića, ona se odnose na razdoblje početka 21. stoljeća te je potrebno ta znanja upotpuniti recentnijim nalazima. Ovo istraživanje prvo je kvalitativno istraživanje u Hrvatskoj koje u fokusu ima kvalitetu života mladih s malog otoka te unosi nova saznanja o temi koja su potrebna u znanstvenoj literaturi s obzirom da život u takvim zajednicama ima svoje specifičnosti. Kvantitativno istraživanje Rončević (2005) za svrhu je imalo ispitati mišljenje mladih s kvarnerskih otoka o tome kako je živjeti na otoku i koji su najveći problemi življenja te je provedeno na populaciji srednjoškolca triju srednjih škola na kvarnerskim otocima Primorsko-goranske županije, koristeći se anketnom metodom istraživanja. Kvalitativno istraživanje Rončević (2005) za svrhu je imalo ispitati mišljenje mladih s kvarnerskih otoka o tome kako je živjeti na otoku i koji su najveći problemi življenja. Anketa je provedena na srednjoškolcima triju srednjih škola na kvarnerskim otocima Primorsko-goranske županije. Većina sudionika ocjenjuje kako živi kao i većina drugih ljudi, ali i da postoji visoki stupanj socijalne nesigurnosti po pitanju budućnosti i mogućnosti življenja na otoku. Stupanj socijalne nesigurnosti višim procjenjuju mladi koji žive u manjim otočkim mjestima, a ne u otočnom središtu. Od mladih uključenih u istraživanje privremeno ih želi otići malo više od pola, za stalno jedna trećina, a isto

toliko ih ne razmišlja o odlasku. Gotovo svi sudionici navode problem nedostatka sadržaja i prostora za provođenje slobodnog vremena te ističu kako je dosada osnovno stanje duha koje među njima vlada. Većina ih smatra kako mladi žele ostati živjeti na otoku, ali nemaju mogućnosti pa su prisiljeni napustiti svoj otok, a kod navođenja razloga iseljavanja najviše se ističu oni egzistencijalne prirode.

Kvalitativno istraživanje kojem je svrha bila ispitati kvalitetu života mladih na otoku provedeno je na Braču (Babić, 2019). Utvrđeno je kako život na otoku Braču mladima nudi određene prednosti kao što su kvaliteta okoliša, mir i sigurnost, česta druženja s prijateljima i život bez stresa i nasilja, ali da su istodobno zakinuti za mogućnosti izbora željenog obrazovanja, usavršavanja i poslova koje žele raditi te za ponudu sportskih, društvenih i kulturnih sadržaja. Zaključak je istraživanja da mladi na otoku mogu postići osnovna funkcioniranja i zadovoljiti osnovne potrebe, ali im nedostaju ona funkcioniranja koja omogućuju veću kvalitetu života, kao što su na primjer odlazak u kazalište, izbor volonterskih aktivnosti, mogućnosti poslovnog usavršavanja ili odlazak u veće specijalizirane trgovine. Iz navedenog je vidljivo da je mladima donekle otežano ostvarenje potpune kvalitete života, no mladi ipak navode kako svoju budućnost vide isključivo na otoku (Babić, 2019).

Što se tiče istraživanja otočja u Šibensko-kninskoj županiji, Babić i Lajić (2001) proveli su istraživanje s učenicima s otoka šibenskog arhipelaga u kojem su ispitali njihove aspiracije i motivaciju za preseljenje s otoka. Učenici osnovne i srednje škole su, kao glavni nedostatak života na otoku, naveli odlazak mladih iz zajednice. Od ostalih nedostataka izdvojili su slabu prometnu povezanost, udaljenost od kopna, slab kulturno-zabavni sadržaj na otoku i slabu ponudu u trgovinama. Glavni razlozi za preseljenje na kopno koje su istaknuli su bolji kulturno-zabavni život na kopnu, bolja budućnost na kopnu, teškoće zbog svakodnevnog putovanja u školu, nebriga za razvoj otoka, mogućnost daljnjeg školovanja i bolja mogućnost zapošljavanja na kopnu. Lajić i sur. (2001) također su proveli istraživanje na otocima šibenskog arhipelaga u koji su bili uključeni učenici i odrasle osobe koje svakodnevno migriraju na relaciji kopna i otoka, prosvjetni djelatnici tih područja i predstavnici otočnih vlasti i crkve te su odgovori vrlo sličnima onima iz prethodno navedenog istraživanja. Prepoznat je niz problema koji se povezuje s otocima, od demografskih (nizak natalitet, naglo starenje, depopulacija), prometnih (nedovoljna povezanost s kopnom, naročito u dane vikenda i u večernjim satima) i gospodarskih (premale investicije, izumiranje nekih tradicionalnih grana privređivanja i sl.), ali kao poseban problem vide nedostatak mladog stanovništva i njihovo sve češće napuštanje otoka.

1.5. Specifičnosti otoka Prvića

Prvić je otok u šibenskom otočju, udaljen jednu nautičku milju jugoistočno od Vodica. Površina otoka je 2,41km², a broji 403 stanovnika (prema popisu stanovništva iz 2011.), što ga svrstava u kategoriju malih otoka. Dužina obale je 10,6km, a koeficijent razvedenosti obale 1,93. Na otoku postoje dva tipična dalmatinska ribarska naselja: Prvić Luka i Šepurine koji su povezani kilometar dugom cestom i to je jedini otok u

Jadranskom moru s površinom manjom od 3km², s dva naseljena mjesta, možda čak jedini i na čitavom Sredozemnom području (Vlahov i Gačina, 2016). Šepurine se nalaze na zapadnom dijelu otoka, zbog čega su njezini stanovnici orijentirani prema Vodicama i Srimi, dok je Luka smještena na jugoistočnom dijelu te su stanovnici Luke orijentirani prema Šibeniku. Uz to, mjesta se razlikuju prema broju stanovnika. U Prvić Luci, prema prvim rezultatima popisa stanovništva iz 2021., živi 149, a u Prvić Šepurini 253 osoba. Šepurina ima 104 stanovnika više i ta se razlika povećava s vremenom, što je vidljivo promatrajući podatke iz 2011. kada je ta razlika bila manja za 29 stanovnika. U Luci se broj stanovnika smanjio za 15, dok se u Šepurini povećao za 14 osoba. To se može dovesti u vezu s prethodno navedenom činjenicom da je Prvić Šepurina orijentirana prema Vodicama i Srimi te su njezini stanovnici za razliku od Lučana, u mogućnosti jednostavnije i brže odlaziti na kopno svojim brodovima i stoga ne ovise samo o državnom prijevozu. Stanovništvo oba naselja bavi se uzgojem maslina, vinove loze, ribolovom, no ponajviše turizmom. Osim nekoliko manjih traktora, na otoku nema automobila, a veza s kopnom održava se brodom državne linije kompanije Jadrolinija, koji plovi nekoliko puta dnevno iz smjera Šibenika i Vodica. Prvić po lokalnoj samoupravi spada pod općinu Vodice. Vodice obuhvaćaju više naselja, čak njih sedam; Grabovci, Čista Velika, Čista Mala, Srima, Gaćezezi, te Prvić Šepurine i Prvić Luka. Svako naselje ima zasnovan mjesni odbor, pa tako i Šepurina i Luka imaju zasebne mjesne odbore. Lajić i sur. (2001) navode kako hrvatske, a tako i šibenske otoke u nekoliko posljednjih desetljeća snažno obilježava depopulacija posljedice su koje prvenstveno smanjenje ukupnog broja stanovnika, nepovoljna dobna struktura stanovništva, odnosno povećanje udjela starijeg stanovništva i smanjenje udjela mlađe populacije te smanjenje nataliteta, što vodi do povećanja prosječne starosti stanovnika. Takve nepovoljne demografske situacije i trendovi mogu dovesti i do izumiranja otočnih zajednica. Prema Ministarstvu regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (2019), od ukupnog otočkog stanovništva, na otocima živi manje djece i više osoba starije životne dobi nego što je karakteristično za Hrvatsku. Za otoke je karakterističan udio od 12,86% djece do 14 godina, a 22,13% osoba od 65 godina i više, dok je u strukturi ukupnog stanovništva Hrvatske zastupljeno 15,23% djece, a 17,70% osoba starije životne dobi. Prema popisu stanovništva iz 2011., u Prvić Luci živjelo je sedmero djece u dobi do 14 godina. Mladih u dobi od 15 do 19 godina nije bilo, a mladih osoba u dobi od 20 do 29 godina bilo je devet. Udio je djece u Luci stoga bio 4,3%, što je više od 10% manje od hrvatskog prosjeka, dok je osoba koje imaju 65 ili više godina bilo 37,8%, više od dvostruko manje od hrvatskog prosjeka. Sveukupan udio mladih osoba u dobi do 29 godina bio je 9,8%. Prvić Šepurine ima povoljniju dobnu strukturu od Prvić Luke, te je 2011. u tom mjestu živjelo 17 djece u dobi do 14 godina. U dobi od 15 do 19 godina bilo ih je devet, a čak njih 24 u dobi od 20 do 29 godina. Udio djece do 14 godina u Šepurini bio je 7,1%, a osoba starije životne dobi 37,3%. Vidljivo je kako je u Šepurini živjelo više djece i mladih nego što je bio slučaj u Luci, ali isto tako je bio veći broj osoba koje su starije od 65 godina, što je vidljivo iz udjela od 37,3%. Djece i mladih u sobi do 29 godina života u Šepurini je 2011. bilo 21% od ukupnog stanovništva.

Kao što je rečeno, dominantna socijalna skupina otoka starije je stanovništvo koje je manje dinamično i inovativno te sklonije tradicionalnim obrascima življenja, čime značajno utječu na razvoj i socijalni ambijent otočnih zajednica. Time otoci postaju mjesta u kojima nema dovoljno sadržaja zanimljivih i prilagođenih mladim stanovnicima, a zbog njihovog je nedostatka mladih sve manje, čime se zatvara krug zatvara „depulacije“ (Lajić i sur, 2001). Optimističan je podatak da se u posljednjih deset godina povećao broj stanovnika u Prvić Šepurini, ali potrebno je sustavno raditi na promjeni životnih uvjeta na otocima da bi se privuklo mlado stanovništvo, odnosno socijalni akteri koji bi novim idejama mogli (re)aktivirati otočne resurse. Imauci u vidu specifičnosti otočkih zajednica i činjenicu da otoke karakterizira starenje stanovništva, iznimno je važno ispitati kako mlade osobe s otoka Prvića gledaju na kvalitetu života u svojoj zajednici i kako procjenjuju značaj zajednice za vlastiti život.

2. METODA

2.1. Cilj i istraživačka pitanja

Cilj je ovog istraživanja dobiti uvid u kvalitetu života mladih s otoka Prvića. Istraživačka pitanja na koje će se dati odgovor su:

1. Iz perspektive mladih, koje resurse posjeduje njihova otočka zajednica?
2. Koji su nedostaci života na otoku Prviću iz perspektive mladih?
3. Kakva je subjektivna dobrobit mladih s otoka Prvića?

2.2. Uzorak

Populacija u fokusu istraživanja mlade su osobe u dobi od 23 do 30 godina koje trenutno imaju prebivalište na otoku Prviću ili su ga imale prijavljeno u posljednje tri godine. U istraživanju je sudjelovalo devet mladih osoba s otoka Prvića, pet sudionica i četiri sudionika. Prosječna je dob uzorka 26, u kojem najmlađi sudionik ima 24 godina godine, a najstariji 29. Većina sudionika trenutno živi s roditeljima, a dvoje s partnerom / partnericom. Dvoje sudionika ima djecu. Prosječni je broj članova kućanstva četiri. Kod procjene vlastitih primanja, sudionici su podjeljeni. Dio ih smatra prosječnima, a dio svoju materijalnu situaciju vidi znatno ispod prosjeka. Manji dio ispitanika smatra da su nešto ispod prosjeka ili nešto iznad prosjeka. Što se tiče obrazovnog stupnja sudionika, veći je postotak onih koji imaju završenu srednju školu, nego sudionika sa završenim prediplomskim ili diplomskim studijem. Najviše sudionika zaposleno je na otoku povremeno ili sezonski, većina njih tijekom ljeta. Od stalno zaposlenih sudionika, više ih radi na kopnu, nego na otoku. Iako se može reći da je uzorak istraživanja nedovoljno velik gledajući broj sudionika, potrebno je napomenuti kako je obuhvaćena skoro cjelokupna otočna populacija navedenih sociodemografskih značajki, a ujedno, u odgovorima se identificirala prilično visoka doza preklapanja tako da je izvjesna konceptualna gustoća nesumnjivo ostvarena pa su zaprimljeni odgovori itekako indikativni.

2.3. Postupak

Podaci su prikupljeni putem individualnih polustrukturiranih intervjua, a njihovo prikupljanje odvijalo se u razdoblju od 19. svibnja do 9. kolovoza 2020. Prosječno je trajanje intervjua 35 minuta i najkraći je trajao 28, a najduži 40 minuta. Provedeni su uglavnom u prostorijama doma istraživačice, dok su dva intervjua provedena u prostorijama doma sudionika istraživanja. Za potrebe izrade transkripta te boljeg praćenja i uspostavljanja odnosa sa sudionikom, intervjui su snimani diktafonom uz njihov prvotni pristanak. Zapisi intervjua minimalno su jezično uređeni.

Sudionici istraživanja kontaktirani su osobnim putem „licem u lice“ i putem društvenih mreža kako bi ih se upitalo žele li sudjelovati u istraživanju te ih se zatražilo dopuštenje za slanje pozivnog pisma putem društvene mreže, ovisno o tome koja im je najviše odgovarala. Prije same provedbe intervjua, sudionici su dobili dokument koji je sadržavao informacije o nazivu istraživanja, informacije o istraživaču i odgovornoj osobi, opis svrhe i postupka istraživanja te opis načina zaštite povjerljivosti podataka, uz informacije o dobrovoljnosti i mogućnosti odustajanja od sudjelovanja u istraživanju u bilo kojem trenutku, o čemu su i usmeno informirani prije potpisivanja, odnosno njihovog davanja informiranog pristanka na sudjelovanje u istraživanju. S obzirom na malu veličinu populacije i međusobna poznanstva svih članova zajednice, iznimno je važna zaštita identiteta sudionika prikriivanjem osobnih i drugih podataka koji bi kroz prikaz rezultata mogli otkriti identitet ispitanika. Sudionici su upozoreni da bi određeni podatci koje su iznijeli mogli ukazivati na njihov identitet te su upitani žele li da se ti odgovori izostave iz obrade podataka kako bi se zaštitio njihov identitet, na što su svi odgovorili da im je u redu da svi njihovi odgovori postanu javni objavom rezultata.

Istraživačica koja je provodila istraživanje osobno je poznavala sve sudionike. Iako takva situacija ima potencijalnih nedostataka (koji su opisani na kraju rada), u kvalitativnim istraživanjima bliskost u kontaktu nije rijetkost i ne mora nužno biti ograničenje (moguće je da takva bliskost dovede i do veće iskrenosti i otvorenosti sudovornika/ce). Također, vrijeme provedbe intervjua bilo je u vrijeme pandemije COVID-19, što unatoč otežanim uvjetima provedbe, pruža dodatne informacije, rijetko zastupljene u literaturi, o subjektivnoj dobrobiti u vremenima krize.

2.4. Metoda prikupljanja podataka

U istraživanju je kao metoda prikupljanja podataka korišten polustrukturirani intervjua. Protokol istraživanja sadrži 21 pitanje otvorenog tipa i potpitanja otvorenog i zatvorenog tipa. Početna dva pitanja koncipirana su kao uvodna, jednostavna i služe kako bi se sudionika lakše uvelo u temu istraživanja, uspostavio odnos i stvorila opuštenu atmosfera: „Kako biste opisali život na otoku Prviću u kratkim crtama?“ i „Možete li mi opisati svoj prosječni dan tijekom radnog tjedna?“. Protokol je obuhvatio 11 tematskih cjelina: infrastrukturu, povezanost s kopnom, sigurnost, ekonomsku situaciju zajednice, mogućnosti zapošljavanja, socijalne odnose, zdravstvene usluge, obrazovne mogućnosti, slobodno vrijeme, rizična ponašanja unutar zajednice i život na otoku. U tematskoj

cjelini ekonomske situacije, uključena su pitanja o materijalnoj situaciji sudionika i stvarima koje posjeduju, a u cjelini zapošljavanja, pitanja o njihovom radnom statusu. Nadalje, cjelina o socijalnim odnosima u zajednici također sadrži pitanja o osobnim odnosima sudionika (obitelji, prijatelja i partnera / partnerice u slučaju da ga imaju), dok cjelina slobodnog vremena uključuje pitanja o tome kako oni sami provode svoje slobodno vrijeme. Zadnja tematska cjelina, uz ispitivanje prednosti i nedostataka života na otoku, sadrži i pitanje o promjenama koje su se dogodile u životu otočana tijekom pandemije COVID-19, ali i promjene koje su se dogodile njima osobno. Završna dva pitanja su „*Kakve mogućnosti unapređenja vidite na otoku?*“ i „*Želite li još nešto dodati o životu mladih osoba na otoku Prviću?*“.

Valja napomenuti da je provedeno pilot istraživanje, tijekom kojeg je uočeno da je potrebno promijeniti redoslijed pitanja te nadodati pitanje „*Kakve promjene su se dogodile u Vašem životu uzrokovane pojavom COVID-a?*“. Podaci prikupljeni intervjuom iz pilot istraživanja uključeni su u obradu i prikazani su sa svim dobivenim rezultatima.

2.5. Obrada podataka

Dobiveni podatci obrađeni su tematskom analizom uz primjenu induktivnog pristupa. Tematska je analiza metoda kojom se sistematično identificira, organizira i pruža uvid u prikupljene podatke, što omogućuje istraživaču da vidi i nađe smisao dobivenih kolektivnih i djeljenih značenja i iskustava (Braun i Clarke, 2012). Otkrivanjem zajedničkih tema dobiva se novo razumijevanje istraživane pojave. Kao početni korak izvršeno je transkribiranje zvučnih zapisa. Potom je tematska kvalitativna analiza napravljena kroz šest koraka (prema Braun i Clarke, 2012): (1) upoznavanje s podacima: višekratno iščitavanje transkripata, vođenje bilješki i označavanje sadržaja relevantnog za istraživačka pitanja, (2) generiranje inicijalnih kodova: korištena je metoda semantičkog kodiranja, u kojoj kodovi pretstavljaju sažetak relevantnog teksta u transkriptu, (3) istraživanje potencijalnih tema: pregledavanje kodiranih podataka kako bi se pronašle sličnosti i preklapanja između kodova, (4) provjera potencijalnih tema: provjeravanjem apstrahiranih tema s originalnim sadržajem kako bi se povećala pouzdanost izvedenih zaključaka, (5) definiranje i imenovanje tema: sažimanje i naglašavanje specifičnosti svake teme, vodeći računa o tome da su teme međusobno povezane, iako su sadržajno različite i jedinstvene te (6) izvještavanje o rezultatima (pri čemu su dobiveni kodovi i teme analizirane u skladu s dosadašnjim spoznajama). Cijela analiza imala je u vidu postavljena tri istraživačka pitanja te je usmjerena u svrhu dobivanja odgovora na njih.

3. REZULTATI I RASPRAVA

Temeljem kvalitativne analize prikupljenih podataka putem intervjua s mladima s Prvića, dobiveni su odgovori na tri istraživačka pitanja koji su predstavljeni u sljedećim cjelinama: prva se odnosi na prepoznate resurse zajednice, druga na prepoznate nedostatke života na otoku Prviću, dok treća cjelina obuhvaća dobivene rezultate povezane sa subjektivnom dobrobiti mladih s otoka Prvića. Navedene su i promjene koje su se

dogodile u životima otočana i mladih s Prvića. Na kraju rasprave, predstavljene su praktične implikacije i ograničenja provedenog istraživanja.

3.1. Resursi zajednice otoka Prvića

U nastavku su prikazani rezultati za istraživačko pitanje *Iz perspektive mladih, koje resurse posjeduje njihova otočka zajednica?* Resurse koje posjeduje otok Prvić i njegovi stanovnici prikazani su kroz 11 tema, a one su: socijalna podrška unutar zajednice, široka socijalna mreža, dobri odnosi između mladih i starijih otočana, socijalizacija na javnim površinama, visoka razina sigurnosti u vezi s kriminalnim aktivnostima, percipiranje otoka kao sigurnog mjesta, adekvatan položaj i veličina otoka, zdrav i lijep okoliš, provođenje slobodnog vremena na otvorenom, specifičan način života, dostupnost usluga namijenjenih djeci i neovisnost (Tablica 1).

Prepoznati resursi kao što su socijalna podrška među otočanima, široka socijalna mreža, dobri odnosi između mladih i starijih otočana te socijalizacija na javnim površinama mogu se povezati sa socijalnim kapitalom zajednice. Zajednica je određena sustavom i kvalitetom odnosa među svojim članovima, a važnost odnosa očituje se i u činjenici da omogućuju stvaranje zajednica neovisno o prostornim granicama. O odnosima između članova zajednice ovisit će i sam razvoj zajednice, s obzirom da se ovisno o socijalnim odnosima stvaraju procesi suradnje i aktiviranja samih članova u zajednici (Miljenović, 2013).

Socijalna podrška među otočanima odnosi se na međusobno pomaganje otočana i pomaganje starijim članovima zajednice te jači osjećaj pripadnosti koji je prisutan kod stanovnika otoka Prvića. Socijalna podrška omogućava pojedincima da otkriju svoje pozitivne potencijale ličnosti i resurse za njihovu realizaciju, te poboljša interpersonalne vještine i komunikaciju s različitim subjektima (Drča, 2013). Mladi smatraju da si stanovnici kontinuirano međusobno pomažu: „*Ljudi su na otoku uvijek, ali baš uvijek spremni pomoći jedan drugome, a to je danas prava rijetkost*“ (P07). Prisutnost ili odsutnost socijalne podrške, može utjecati na funkcioniranje i djelovanje pojedinca unutar zajednice. Kroz interakciju s drugima, odnosno primanje i pružanje podrške, pojedinci mogu pronaći prikladne načine za prevladavanje životnih kriza i osnažiti se te uče prepoznati svoje unutarnje potencijale i na temelju njih razvijaju i poboljšavaju svijest o sebi (Drča, 2013). Stoga je prisutnost socijalne podrške u zajednici korisna za pojedine članove te zajednice, ali i za cijeli kolektiv. Izjava sudionika „...*svak je vezan za svoj kraj, a mislim da stanovništvo iz manjeg kraja su još povezanija sa njim, zato što se svi poznaju i teško im je zamisliti da otiđu negdje gdje nekoga ne poznaju*“ (P02) odnosi se na prepoznati jači osjećaj pripadnosti koji je karakterističan za manje zajednice u kojima su istaknuti socijalni odnosi i procesi podrške (Seferagić, 2000).

Većoj kvaliteti života pridonosi osjećaj pripadnosti zajednici koji je direktno povezan s jačinom i učestalosti socijalnih interakcija unutar zajednice (Slavuj, 2011). Tema široka socijalna mreža obuhvaća međusobno poznavanje svih članova zajednice, svakodnevno druženje svih otočana i spontana druženja. Pokazalo se da su odnosi s neposrednim susjedima važan aspekt u formiranju osjećaja zadovoljstva životom u pojedinoj zajednici (Slavuj, 2011).

Tablica 1. *Koji su resursi zajednice otoka Prviča?*

KODOVI	KATEGORIJE
Pomaganje starijim članovima zajednice	Socijalna podrška unutar zajednice
Međusobno pomaganje	
Jači osjećaj pripadnosti	
Međusobno poznavanje	Široka socijalna mreža
Svakodnevno druženje	
Spontana druženja	
Međugeneracijska ravnopravnost u odnosu	Dobri odnosi između mladih i starijih otočana
Druženje mladih i starijih otočana	
Slaganje mladih i starijih otočana	
Druženje na klupama	Socijalizacija na javnim površinama
Druženje u centru mjesta	
Rijetka pojavnost kriminalnih aktivnosti	Visoka razina sigurnosti vezano za kriminalne aktivnosti
Brza reakcija policije	
Brzo detektiranje kriminalnih aktivnosti od strane otočana	
Osjećaj sigurnosti	Percipiranje otoka kao sigurnim mjestom
Nezaključavanje vlastitih kuća	
Blizina kopna	Adekvatna položaj i veličina otoka
Blizina sadržaja na otoku	
Zabranjen promet automobilima	Zdrav i lijep okoliš
Tišina	
Svjež zrak	
Ljepota okoliša	
Pješačke staze	
Šetnje u prirodi	
Druženje na otvorenom	Provođenje slobodnog vremena na otvorenom
Igranje nogometa	
Kupanje u moru	
Vrtlarjenje	
Ribolov	
Mir	
Osjećaj slobode i sloboda kretanja	Specifičan način života
Laganiji tempo života	
Prikladna okolina za odgoj djece	
Igraonica za djecu predškolskog uzrasta	Dostupnost usluga namijenjenih djeci
Razredna nastava	
Mogućnost uzgoja i ulova	Neovisnost
Skroman način života	

Mladi kao resurs zajednice vide međusobno poznavanje svih otočana, što se vidi kroz izjavu; „*Ali sve u svemu, svak svakog poznaje, praktički zna sve o njemu, zato šta je otok dosta mali i znaju se stvari već iz generacija prije, tako da nema nekih velikih nepoznanica*“ (P02). Također, kao pozitivnu činjenicu navode to što se otočani druže na svakodnevnoj razini, kao i to da druženja čak nije potrebno dogovarati, već su im ona uvijek dostupna u zajednici tako što su spontana druženja uobičajena pojava: „*...ne treba planirati nikakva druženja. Zato šta samo nekog pokupiš po putu, kažeš 'Ajmo na kavu' i kreneš s njim na kavu*“ (P03). Despotović i sur. (2019) smatraju kako su učestali kontakti s obitelji, rodbinom i prijateljima na tjednoj razini, kao i učestali kontakti s drugim ljudima iz primarne i sekundarne socijalne mreže, u vezi s većom razinom zadovoljstva životom.

Na otoku su Prviću **dobri odnosi između mladih i starijih otočana**, što se može primijetiti kroz nazočnost druženja mladih i starijih otočana: „*Nema tu mlad, stari, tu se svi druže. Na kavi vidiš momka od 20 godina i čovika od 65, 70. Znači to je baš mišanje generacija. Znači nema pravila šta se toga tiče*“ (P03). Mladi smatraju da je slaganje mladih i starijih otočana karakteristično za njihovu zajednicu, kao i međugeneracijska ravnopravnost u odnosu, a to je vidljivo iz izjave: „*Stari ljudi isto znaju dobit' savjet, prihvatit' savjet, pričat' s mladom osobom kao da pričaju s nekim svojih godina ono, ne vidi se ta neka razlika u komunikaciji između recimo čovika od pedeset godina koji priča s čovikom od dvadeset il' kad pričaju dva čovika od pedeset, nego je sve to nekako na istoj razini, bez obzira na godine*“ (P01).

Na formiranje socijalne kohezije zajednice utječu i načini na koji je urbani prostor oblikovan. Postojanje otvorenih prostora poput javnih trgova ili drugih javnih mjesta gdje se stanovnici mogu socijalizirati omogućava stvaranje socijalnih veza u zajednici (Sullivan i sur., 2004). U skladu s tim, prepoznata je tema **socijalizacija na javnim površinama**, s obzirom da je za otok Prvić uobičajeno druženje na klupama: „*U Šepurini uvijek ima nekog na klupama*“ (P06), te druženje u centru mjesta.

Od ovih podataka odstupa odgovor sudionice iz Prvić Luke, u kojem se navodi sljedeće: „*Ja se sićan prije par godina, ja i sestra smo otišle prošetat' do sela u kućnim papučama, mi nikog živog nismo srele, niti jednog pasa, a kamoli čovika. I to je to, jedino se tako malo kroz jutro druže, i to je to. Svi su u kućama i niko nikog ne vidi. I eto ti, nema života*“ (P06). Iz te izjave je vidljivo da su učestali socijalni kontakti i česta druženja na javnim površinama karakteristična samo za mjesto Šepurinu, ali ne i za Prvić Luku, barem u zimskom razdoblju. Uzrok manjeg broja socijalnih kontakata možda leži u činjenici da mjesto Luka broji manje stanovnika od Šepurine. No, to može biti rezultat i drugačijeg načina života i provođenja svog slobodnog vremena, s obzirom da je iz izjave vidljivo da se stanovnici ipak znaju naći u centru mjesta, ali samo tijekom jutarnjih sati. Podatak koji se može dovesti u vezu s izostankom socijalizacije tijekom popodnevnih sati je ta da Prvić Luka, za razliku od Šepurine, u zimskom razdoblju nema otvoren niti jedan ugostiteljski objekt koji bi mogao privući dio stanovnika na izlazak u mjesto.

Socijalni odnosi i socijalna podrška pokazali su se kao resursi zajednice koji su mladima s otoka Prvića od velike važnosti, što se može povezati s time da su socijalni odnosi i neformalna socijalna podrška inače razvijeniji u ruralnim naseljima, a autorica Seferagić

(2000) smatra da je to moguće ne samo zbog tradicionalizma i tako naučenog načina života, već više zbog mnogih problema koje zajedno proživljavaju i koji ih tako povezuju. Jedan je od elemenata za dobru kvalitetu života sigurnost susjedstva kao mjesta za život pojedinca i njegovu imovinu. To je jedna od najčešće spominjanih i najviše rangiranih briga stanovnika gradova (Grayson i Young, 1994). Mladi su otočani kao resurs prepoznali **visoku razinu sigurnosti povezanu s kriminalnim aktivnostima**. Visoka razina sigurnosti očituje se kroz rijetku pojavnost kriminalnih aktivnosti: „...ode je, bar šta se mene tiče, sigurno jer... Šta se tiče tog kriminala na otoku, mislin da toga nema. Sigurnost je na nekoj određenoj razini“ (P05) te kroz brze reakcije policije. Također, smatraju da je otok Prvić sigurno mjesto s obzirom da sami otočani brzo detektiraju kriminalne aktivnosti: „Pa kad je neko, tako rijetko, kriminalno djelo, to nije sad nešto strašno, odma svi znaju ko je to napravija...“ (P05).

Također, uz objektivnu sigurnost, bitno je i kako stanovnici doživljavaju svoju zajednicu. **Smatranje otoka kao sigurnim mjestom** prisutno je među mladima, s obzirom da ističu postojanje osjećaja sigurnosti te da je prisutno i uobičajeno nezaključavanje vlastitih kuća: „Znači niko ne zaključava kuće. To je dovoljno spomenit' da znaš da je sigurno“ (P03). Percepcija sigurnosti u mjestu stanovanja sa sobom vuče pitanja poput slobode kretanja tijekom dana i tijekom noći, te odnos prema drugim ljudima u susjedstvu. Osjećaj sigurnosti važan je za bezbrižnije te opuštenije svakodnevno funkcioniranje i socijalne interakcije (Slavuj, 2012).

Mladi kao resurs Prviča navode i **adekvatan položaj i veličinu otoka** zbog blizine kopna i blizine sadržaja na otoku: „Sve vam je blizu, znači ne gubite puno vremena za odlazak do trgovine“ (P02) koja je rezultat upravo njegove veličine.

Život u određenoj zajednici ne može se promatrati odvojeno od neposrednog prirodnog okoliša u kojem se čovjek nalazi i koji ga okružuje. Prema navodima mladih otočana, Prvić odlikuje **zdrav i lijep okoliš**. Zdrav okoliš prvenstveno je u vezi s činjenicom da je na Prviću zabranjen promet automobilima, da ne postoji buka od prometa, tako da mladi kao resurs navode tišinu: „...nema buke i galame ko u gradu, tipa da spavaš i čuješ aute“ (P06), te svjež zrak. Zdrav okoliš temeljna je pretpostavka za očuvanje zdravlja ljudi i kvalitete života, a uz onečišćenje zraka, na zdravlje i sigurnost ljudi najviše utječe buka te prometne nesreće (Sofilić, 2015). Mladi kao prednost života u vlastitoj zajednici vide ljepotu okoliša: „A ja mislin da je lipše nego u gradu. Lipša mi je priroda i okruženje“ (P09) te zastupljenost pješačkih staza: „...njihovo ulaganje osobno je šta su raskrčili po brdu staze...“ (P02). Proučavanjem urbanih područja i karakteristika mjesta u kojem su smješteni stambeni objekti, otkrivena su brojna obilježja koja imaju utjecaj na percipiranje kvalitete života većom, kao što su kvaliteta zraka i vode, količina prisutne buke, kao i količine zelenih površina za rekreaciju i opuštanje te postojanje otvorenih prostora za druženje (Slavuj, 2012). Uz količinu zelenih površina u mjestu stanovanja, pokazalo se bitnim da stanovnici te zajednice imaju pristup tim površinama i da su ona lijepo uređena i održavana. Mnogi autori (npr. de Vries i sur., 2003, Maas i sur., 2006, Irvine i sur., 2013, Pope i sur., 2018) navode kako su pristup i kvaliteta zelenih površina povezani s mnogim pozitivnim učincima na psihičko i fizičko zdravlje osoba.

Na zdravlje čovjeka, a time i njegovu ukupnu kvalitetu života djeluje i **provođenje slobodnog vremena na otvorenom**. Aktivnosti kojima mladi provode vrijeme u prirodi i na zraku koje im omogućava život na otoku Prviću šetnje su u prirodi, općenito druženje na otvorenom, igranje nogometa i u ljetnim razdobljima kupanje u moru. Također, aktivnosti kojima mladi otočani ispunjavaju slobodno vrijeme na otvorenom su vrtlarjenje: „...*imaš svoj vrt možeš tu saditi i provodit vrime...*“ (P05) i ribolov: „*Ah neki idu na more, neki love ribu...*“ (P04). Te dvije aktivnosti mladi vide kao način razonode i ispunjavanja dana te iako mladi pronalaze zadovoljstvo u takvom načinu provođenja svog slobodnog vremena, te aktivnosti ujedno čine i proizvodno provedeno vrijeme. Šušvar (2005, prema Podgorelec i sur., 2017) smatra kako je za tradicionalan život u ruralnim područjima karakteristično ispreplitanje radnog i slobodnog vremena, tako što nisu uvijek jasno definirane i prepoznate granice između slobodnog vremena i obavljajnja rada u kući i oko kuće, drugih obiteljskih obaveza, te proizvodno radnog vremena na imanju, što je i vidljivo u odgovorima mladih otočana.

Kao resurs mladi navode **specifičan način života**, s obzirom na to da stanovnici te zajednice imaju osjećaj slobode i mogućnost slobodnog kretanja: „*Roditelji su nas uvijek puštali bez nekog vremenskog ograničenja jer svi se znamo...*“ (P05) te mir koji nudi život na otoku. Također, smatraju da je na otoku prisutan laganiji tempo života: „*Ljudi ono nigdi ne žure, sve se lagano odvija. Ne znam, sve je nekako lipo i mirno, i ljudi nisu toliko živčani ko u gradu i ne znam*“ (P06), a otok Prvić i takav način života koji ga karakterizira vide kao prikladnu okolinu za odgoj djece.

Otok Prvić prikladna je okolina za odgoj djece zbog određenih faktora okoliša, ali i zbog **dostupnosti usluga namijenjenih djeci**, kao što su igraonica za djecu predškolskog uzrasta: „*I za mladu djecu ima igraonica, koja je također u zgradi gdje je, gdje je škola. Ima četiri sata dnevno gdje se djeca mogu doći igrati i zajedno družiti, pa eto*“ (P02) i razredna nastava. Iako je to pozitivna odlika zajednice i bitan resurs za privlačenje obitelji i mladih, javlja se problem nedostatka sadržaja za djecu starijeg uzrasta i mlade, od obrazovnih usluga i sadržaja do sadržaja za konstruktivno provođenje slobodnog vremena: „*Maškare jedini sadržaj. (smijeh) Ili kad dođe sveti Nikola ono. Eto ti, X se obuče u svetog Nikolu i ulipša mališanima dan. X bude Krampus i etot. To je za dicu, a nas mlade ovako nema ništa*“ (P04).

Uz poseban način života koji karakterizira Prvić, veže se i njegova **neovisnost**, koja se očituje kroz skroman način života i mogućnost uzgoja i ulova. Zbog mogućnosti uzgoja i ulova, stanovnici otoka mogu si osigurati vlastitu proizvodnju namirnica i time biti prehrambeno neovisni o kopnu, a time i smanjiti troškove života: „*Sad ovaj, ko ide, imaš i ribari i lovci i svaki može imati svoga vrtla, svaki može trošiti manje na spizu nego šta su ovi u stanovima. Puno toga možeš ili uvatiti ili uzgojiti*“ (P08).

Također, mladi navode kako svi stanovnici otoka vode skroman način života, a osobito stariji članovi zajednice: „*Nije da sad imaju ko zna koje količine, ali imaju dovoljno za svoj skromni život. Skromno žive ovi stariji u penziji*“ (P04), a takav način života sa sobom donosi i određenu neovisnost.

3.2. Nedostaci života na otoku Prviću

Šimunović (1994) ističe kako se uz život na otoku često vežu irealne, idealističke slike, dok je otočni život pak stvarnost satkana od mnoštva lijepog, ali i dosta složenog i problematičnog. Slično govori i jedna izjava sudionika koji navodi: „Svi ono ti govore *‘Ajme ja bi cili život živija na otoku. A ovo, a ono.’ E kad ti dođeš misec dan liti, misec dan liti dođeš i onda ti sad misliš da znaš šta je ode cilu godinu žvit*“ (P08). Analizom prikupljenih podataka, dobiven je odgovor na istraživačko pitanje *Koji su nedostaci života na otoku Prviću iz perspektive mladih?* Prepoznato je 15 tema: neadekvatna infrastruktura, neadekvatna prometna povezanost s kopnom, ovisnost o kopnu, nedostupnost obrazovnih usluga, niska dostupnost i kvaliteta zdravstvenih usluga, visoki troškovi života na otoku, slabe mogućnosti zapošljavanja, loše stambene prilike, nemogućnost osamostaljenja, nepovoljna demografska slika, nedostatak sadržaja i prostora za provođenje slobodnog vremena, nestrukturirano provođenje slobodnog vremena, prisutnost konzumiranja psihoaktivnih tvari i nemogućnost razvoja zajednice (Tablica 2).

Tablica 2. *Koji su nedostaci života na otoku Prviću?*

KODOVI	KATEGORIJE
Loša infrastruktura Mjestimična nepokrivenost rasvjetom Nepostojanje sustava odvodnje Oticanje otpadnih voda iz septičkih jama Slabiji signal Neodržavane i uništene ceste	Neadekvatna infrastruktura
Nedovoljan broj brodskih linija Nepostojanje večernjih i noćnih brodskih linija Gubitak velike količine vremena za odlazak brodskom linijom na kopno Ovisnost prijevoza o vremenskim prilikama Dugo vrijeme putovanja brodskom linijom Skupoća prijevoza brodskim taksijem Nužnost posjedovanja vlastitog broda	Neadekvatna prometna povezanost s kopnom
Nedostupnost osnovnih sadržaja unutar zajednice Odlazak na kopno za kupovinu namirnica Kupovina odjeće i obuće na kopnu Nemogućnost dostavljanja proizvoda iz online kupovine na otoke Odlazak na kopno u izlazak	Ovisnost o kopnu
Nastavak osnovnoškolskog obrazovanja izvan otoka Srednjoškolsko obrazovanje u Šibeniku Nemogućnost pohađanja izvanškolskih aktivnosti	Nedostupnost obrazovnih usluga

Mali broj dolazaka doktora na otok Kratko vrijeme boravka doktora na otoku Dugi period čekanja hitne pomoći Odlazak na hitni prijem vlastitim brodom Odlazak na kopno za zdravstvene usluge Nepostojanje ljekarne na otoku	Niska dostupnost i kvaliteta zdravstvenih usluga
Skupoća života na otoku Visoke cijene proizvoda u dućanu Visoki troškovi prijevoza Visoke cijene režija	Visoki troškovi života na otoku
Slabe mogućnosti zapošljavanja tijekom zime Prevladavanje sezonskog rada Nemogućnost stalnog zaposlenja	Slabe mogućnosti zapošljavanja
Nasljeđivanje kuća kao jedina mogućnost samostalnog stanovanja Loše stanje slobodnih kuća	Loše stambene prilike
Nemogućnost pronalaženja vlastitog stana ili kuće Nemogućnost financiranja vlastitog smještaja	Nemogućnost osamostaljenja
Odlazak mladog stanovništva Manjak mladog stanovništva Prevladavanje starijeg stanovništva	Nepovoljna demografska slika
Odsutnost sportskih i rekreacijskih sadržaja Odsutnost kulturnih sadržaja Nedostatak sadržaja za razonodu Nepostojanje prostora za druženje mladih Ukidanje kulturno-zabavnih manifestacija Dosada	Nepostojanje sadržaja i prostora za provođenje slobodnog vremena
Druženja po kućama tijekom zime Provođenje vremena u kafićima	Nestrukturirano provođenje slobodnog vremena
Konsumacija alkohola Konsumacija lakih droga Konsumacija teških droga	Konsumacija psihoaktivnih tvari
Nedistribuiranje sredstava od strane općine Vodice Neulaganje mjesnog odbora u razvoj otoka Konflikti među stanovništvom u slučaju predlaganja noviteta Pasivnost otočana Stagnacija razvoja zajednice	Nemogućnost razvoja zajednice

Kao nedostatak zajednice mladi su prepoznali neadekvatnu infrastrukturu, a prema izjavama sudionika, ona se očituje kroz mjestimičnu nepokrivenost rasvjetom, koja je koncentrirana uglavnom u centru mjesta, što otežava kretanje onih otočana koji stanuju izvan centra, neodržavane i uništene ceste i slabiji signal koji je na nekim mjestima

slabiji, a negdje i nepostojeći te lošu infrastrukturu općenito koju opisuju kao zastarjelu ili nepostojeću. Veliki je problem otoka Prvića nepostojanje sustava odvodnje. Taj nedostatak osobito dolazi do izražaja u mjesecima kada na otoku boravi više ljudi te često dolazi i do oticanja otpadnih voda iz septičkih jama: „...*septičke jame koje, neke na nekim mistima otiću malo u more, u porat i tako. Pa zna malo navečer bit ono, smrdit, bit neugodan miris, ili znaju po cesti malo pokipit nekada*“ (P01). Mladi smatraju da postoji **neadekvatna prometna povezanost s kopnom**. Svaki odlazak na kopno, potrebno je unaprijed isplanirati prvenstveno zbog nedovoljnog broja brodskih linija i dugom vremenu putovanja brodom linijom. Mladi kod dugog putovanja referiraju se na odlaske u Šibenik, s obzirom na to da vožnja od grada do Prvić Luke traje 45 minuta, a do Prvić Šepurine jedan sat. Smatraju kako se gubi velika količina vremena za odlazak brodom linijom na kopno: „*Uglavnom svojim brodima se ide na kopno jer inače ne stigneš ništa učiniti ako si baziran na vapor, na trajektne linije ... Ili to ili ćeš ostat' cili dan u gradu*“ (P08). Uz već navedeni nedovoljan broj linija, ističu nepostojanje večernjih i noćnih brodskih linija, što zna direktno utjecati na njihovo obrazovanje: „*Pogotovo u srednjoj školi kad dica imaju sedam sati i onda moraju ili ostati spavat' kod prijatelja ili poznanika ili moraju ići kući ranije i ne biti na svim satovima*“ (P03), ali i na socijalni i društveni aspekt s obzirom na to da ne mogu brodom linijama odlaziti u večernji izlazak u grad. Nedostatke javnog prijevoza vide i u ovisnosti prijevoza o vremenskim prilikama, gdje na raspored vožnje utječu „*jugo, bura. Dosta puta se zimi zna dogoditi da zapneš na otoku par dana jer brod ne vozi zbog juga*“ (P06). Alternativa državnoj brodske liniji korištenje je usluge broskog taksija. Mladi smatraju da je povezanost s kopnom slaba i zbog skupoće prijevoza brodom taksijem, „*pogotovo po noći*“ (P02). Smatraju kako je nužno posjedovati vlastiti brod i navode kako „...*ljudi su malo zakinuti na otoku ako nemaju osobni prijevoz*“ (P02). Uz to, brodski taksi vozi samo do Vodica i Srime, a ne i Šibenika, čime se opet ograničava mobilnost otočana. Slavuj (2012) navodi kako je promet neizostavni element zajednice s kojim se stanovnici svakodnevno susreću i koji, ovisno o svojim obilježjima, može negativno ili pozitivno utjecati na kvalitetu života, te da negativni faktori iz prometa mogu biti izvori frustracije za stanovnike te utjecati na atraktivnost pojedinog susjedstva ili zajednice za život. Kvalitetna prometna povezanost otoka s kopnom od iznimne je važnosti s obzirom da velik broj otočana mora svakodnevno putovati u školu, na posao, ili obavljati neke druge poslove koji su nužni za svakodnevno funkcioniranje. Također, bez adekvatne prometne povezanosti otočanima nisu dostupni ni drugi sadržaji i usluge, kao što su posjet kulturnim događajima ili bavljenje sportom i drugim oblicima rekreacije, što ima izravni utjecaj na načine provođenja slobodnog vremena, a čime se njihova kvaliteta života ne može uzdići na veću razinu. Dobra prometna povezanost važna je i za razvoj zajednice u globalu, s obzirom da razvoj ovisi o stupnju izoliranosti otoka, i napreduje samo ako je osiguran nesmetan i brz protok proizvoda i ljudi između otoka i kopna. Dosadašnji nalazi (Lajić i sur., 2001) u skladu su s dobivenim rezultatima u kojem su otočani i prije 20 godina u vezi s organiziranim državnim brodom prijevozom izražavali zadovoljstvo prijevozom i udobnošću brodova, ali su navodili i nezadovoljstvo brojem linija, naročito noću i vikendom, kao

i neodgovarajućom organizacijom prijevoza koja nije prilagođena potrebama otočana (osobito učenicima i zaposlenima na kopnu).

Neadekvatna prometna povezanost otoka dolazi još više do izražaja zbog sljedećeg nedostatka koji su mladi prepoznali, a to je **ovisnost o kopnu**. Smatraju da su ovisni o kopnu zbog nedostupnosti raznih sadržaja i usluga unutar zajednice te navode: „*A za sve bitnije stvari, ljekarna, doktor, bolnica i za kupit' nešto, šta ja znan, za po kući šta ti treba bitnije, neki uređaj ili robu, to mora se ić u Šibenik*“ (P09). Otočani su primorani na odlazak na kopno za kupovinu namirnica i potrepština nužnih za svakodnevni život, kao i kupovinu odjeće i obuće, namještaja, kućanskih aparata i sl. Luka i Šepurina imaju po jednu trgovinu koja je opremljena samo najnužnijim, a uz to otvorene su samo nekoliko sati u danu te imaju visoke cijene proizvoda, što kasnije i spominju mladi. Lajić i sur. (2001) istaknuli su kako na otocima nema ni benzinskih crpki te da se sve vrste goriva nabavljaju u bližim gradovima na obali, Vodicama i Šibeniku. Još jedan nedostatak zbog kojeg im je povezanost s kopnom bitna nemogućnost je dostavljanja proizvoda kupljenih putem interneta na otoke, zbog čega im je takav oblik kupnje, izrazito popularan među mladima zbog brzine, jednostavnosti i velike ponude proizvoda, a koji je također sve popularnija opcija kupovine od pojave COVID-19 pandemije uskraćen: „*...većinu stvari koje naručuješ priko interneta ne možeš direktno naručiti na otok, nego moraš tražiti kod koga možeš naručiti a da živi na kopnu. Znam da mi je šogorica naručila namještaj i naručila je kod prijateljice u Vodicama da dođe i onda je platila prijevoz do otoka. Kad pogledaš, platila je puno skuplje nego da živi na kopnu*“ (P02). Mladi također odlaze na kopno u izlazak.

Bolja pokrivenost i dostupnost usluga i sadržaja povezano je s većom valorizacijom područja stanovanja i kvalitete života. Dostupnost javnih usluga poput obrazovanja i zdravstvene zaštite, trgovina za svakodnevnu opskrbu ili sadržaja za rekreaciju veoma je važna za kvalitetan svakodnevni život. Dostupnost je izrazito bitna pojedinim društvenim grupama koje su ranjivije (djeca, osobe nižeg ekonomskog statusa, osobe s invaliditetom i sl.), s obzirom da ovise o resursima neposrednog prostora (Slavuj, 2012). Mladi su prepoznali **nedostupnost obrazovnih sadržaja** na Prviću, zbog nemogućnosti obrazovanja unutar svoje zajednice. Naime, djeca i mladi primorani su na nastavak osnovnoškolskog obrazovanja te srednjoškolsko obrazovanje izvan otoka. Uz to, mladi navode kako brodska linija nije prilagođena djeci i mladima koji su uključeni u osnovnoškolski i srednjoškolski program tako što ne postoje večernje linije koje bi im omogućile dulji ostanak u školi. Stoga oni i nisu u mogućnosti pohađati izvanškolske aktivnosti: „*A to obrazovno, ti si moga samo u školu ići i škola je bila sve šta ćeš ti od ponedjeljka do petka raditi. Nije bilo nikakvih vanškolskih aktivnosti... vapori nisu namišteni i eto*“ (P08). Na taj je način, učenicima uskraćeno sudjelovanje u aktivnostima koje su ujedno i način kvalitetnog provođenja vlastitog slobodnog vremena i vid obrazovanja. Nestrukturirano provođenje slobodnog vremena, što može biti posljedica oskudne ponude zanimljivih i svrhovitih sadržaja za mlade, nerijetko je povezano s češćim rizičnim ponašanjima (npr., povećanom konzumacijom alkohola i drugih psihoaktivnih tvari, problematičnom uporabom interneta, kockanjem) (Biolcati i sur., 2018). Također, imanje previše slobodnog

vremena povezano je s nižom subjektivnom dobrobiti, upravo uslijed osjećaja slabije produktivnosti (Sharif i sur., 2021). Što se tiče zdravstvenih usluga, prepoznata je **niska dostupnost i kvaliteta zdravstvenih usluga** u zajednici. Prvić karakterizira mali broj dolazaka zdravstvenih djelatnika na otok, koji dolaze tri puta tjedno na Prvić, jednom tjedno u Luku i dva u Šepurinu. Također, karakterizira ga kratko vrijeme boravka zdravstvenih djelatnika na otoku: „*Ja je nikad nisan ni vidila, ali ona vjerojatno stoji uru, dvi tu u selu*“ (P05). U slučaju hitnih zdravstvenih slučajeva, mladi navode dugi period čekanja hitne pomoći zbog nepostojanja brzog glisera koji koriste zdravstveni djelatnici, već je potrebno u suradnji s policijom doći na otoke, i to iz Šibenika. Smatraju kako je odlazak na hitni prijem vlastitim brodom ne samo bolja, već i nužna opcija: „*I onda oviš o nečijoj drugoj dobroti, da će te neko na brzinu odvesti na hitnu. Nepostojeći. Ako se ode nekome nešto desi najprije će da će umrijeti, nego da će ga spasiti ... Ali nedaj bože biti bolestan na otoku. Da ti se desi nešto dođi do X, on će te gliserom odvesti i auton će te odvest do hitne, prije nego što hitna uopće dođe na otok*“ (P08). Isto tako, ističu kako ne postoji ljekarna na otoku, a stanovišтво uvijek odlazi na kopno za pristup zdravstvenim uslugama.

Visoki troškovi života na otoku također su prepoznati kao nedostatak života na Prviću. Mladi navode općenitu skupoću života na otoku i izražavaju želju za pojeftinjenjem. Većina sudionika sezonski je zaposlena i većina živi sa svojim roditeljima, stoga im visoki troškovi života mogu otežati osamostaljenje te mogu doprinjeti odluci o odlasku s otoka. Visoke troškove uzrokuju već spomenute visoke cijene proizvoda u dućanu, visoki troškovi prijevoza i visoke cijene režija. Neke od izjava mladih su: „*Problem na otoku Prviću je skupoća života, počevši od režija do svega ostalog*“ (P07), „*Ako imaš brod, onda moraš gorivo i za auto i za brod*“ (P09) i sl. I druga istraživanja navode nalaze (Rončević, 2005) iz kojih je vidljivo kako mladi smatraju kako je skupoća života jedan od većih problema otočkih zajednica.

Uz visoke troškove života, prisutne su i **slabe mogućnosti zapošljavanja**. Slabe mogućnosti zapošljavanja tijekom zime i nemogućnost stalnog zaposlenja na otoku stavljaju mlade u nepovoljnu poziciju: „*... Sve šta ima par privatnika, to sve zimi sami stignu, tako da nema potražnje za radnicima, zimi nema toliko posla. Tako da ni nema zapošljavanja*“ (P09). Starc (1992) navodi kako to nije neuobičajeno za otočko gospodarstvo te da je otoke oduvijek karakterizirala ograničena sposobnost brzog mijenjanja privredne strukture te da je uobičajeno za otoke da se teško snalaze u prijelazu iz tradicije bavljanja vinogradarstvom, vinarstvom, brodogradnjom i pomorstvom u sekundarne i tercijarne grane. Ipak, otok Prvić nudi mogućnosti rada u turizmu, odnosno mladi navode kako „*Mogućnosti zapošljavanja na otoku su uglavnom vezane uz sezonski posao ... posao na otoku više-manje ovisi o turističkoj sezoni, a ova je godina dokaz da turizam nije rješenje*“ (P07). Istraživanje Babića i Lajića (2004) o obrazovnim, radnim i profesionalnim težnjama mladih ukazuje na to da je takva situacija i na zadarskim otocima. Mladi smatraju kako u slučaju ostanka na otoku nemaju većih mogućnosti izbora posla i radnih aktivnosti. Kao jedine opcije vide turizam i ribarstvo. Kako bi se mladima ostanak na otoku učinio privlačnim, potrebno je ulagati u otočki turizam, ali uz to povezati usluge turizma s ostalim granama gospodarstva kako bi se omogućio razvoj održivog turizma. Prvić ima

mogućnost razvoja u smjeru kulturnog turizma, gastro turizma i sl. (Vlahov i Gaćina, 2016). No, potrebno je razmišljati i o stvaranju radnih mjesta koji neće ovisiti isključivo o turizmu, a slijedit će potrebe zajednice (npr. otvaranje doma za stare i nemoćne).

Na otoku Prviću prisutne **su loše stambene prilike**, s obzirom da je nasljeđivanje kuća jedina mogućnost samostalnog stanovanja mladih. Mladi navode kako „*uglavnom moraju ili živiti sa svojim ili imaju neku staru kuću u koju bi trebalo utući brdo novaca*“ (P03); „*...nema tu sad nešto da ćeš izrentati ka u gradu, ono stan ili kuću neku*“ (P09). Dugogodišnje neulaganje u kuće koje su mladima sada na raspolaganju, dovele su do njihovog propadanja i mladi navode kako je većina sada u lošem stanju. To dodatno otežava situaciju onim mladima koji imaju nekretninu u nasljedstvu ili pak dovoljno financija za kupnju neke, s obzirom da kupnja ili renovacija takvih nekretnina iziskuje još veće troškove. Takve stambene okolnosti uzrokovale su promjenu strukture stanovništva tako što je sve veći broj kuća na otoku u vlasništvu osoba iz inozemstva, što su uočili i mladi: „*Sve više stranaca je kupilo i kupuje kuće na otoku, a domaćeg stanovništva je sve manje. Ne kažem da je loše što ljudi dolaze na otok, ali postoji li kakva granica da se identitet očuva*“ (P07).

Situacija u vezi sa stanovanjem za sobom veže još jedan nedostatak života na otoku, a to je **nemogućnost osamostaljenja** mladih osoba. Mladima je onemogućeno samostalno stanovanje zbog nemogućnosti pronalaženja vlastitog stana ili kuće te da se „*većina koja se osamostali, osamostali se na kopnu...*“ (P05). Kao što je već navedeno, na Prviću ne postoji mogućnost iznamljivanja stambenog prostora, osobito u ljetnom razdoblju kada se stanovništvo bavi turizmom i iznamljivanjem svojih apartmana. Stoga mladi nemaju mogućnosti za osamostaljenje, ali isto tako je prisutna i nemogućnost financiranja samostalnog stanovanja na otoku: „*Teško je za osamostaliti se naravno, pogotovo ako ćete ići negdi na otoku nešto i graditi, prvo za to treba puno novaca i svega*“ (P05). Stanovanje je jedna od temeljnih potreba čovjeka i užitak ugodnog stanovanja preduvjet je za funkcioniranje pojedinaca i obitelji te zadovoljavanje osnovnih potreba (Slavuj, 2012). Mladi koji nemaju druge opcije osim života u obiteljskoj kući, sa svojim roditeljima, a nerijetko i s braćom i sestrama, nemaju privatan prostor u kojem mogu ispuniti svoje osobne aspiracije bez većeg utjecaja vanjskih faktora. Nemaju svoj intimni prostor za opuštanje, privatnost, sigurnost i neometanu socijalnu interakciju. Stanovanje predstavlja i fizičku i emocionalnu bazu za dobru kvalitetu života te je jedan od najvažnijih faktora koji utječe na sveukupnu kvalitetu života, s obzirom da se problemi sa stanovanjem mogu odraziti na više područja života mladih osoba, kao što su obrazovanje, zdravlje, blagostanje zajednice i sl. (Lučev i Tadinac, 2008). Takve okolnosti života jedan su od razloga zašto se otok Prvić suočava s odlaskom mladog stanovništva: „*I to šta naravno mladi odlaze trbuhom za kruhov, dalje živiti, tražiti posal i onda nema ljudi. Mislin da je prije puno više ljudi živilo ode na otoku*“ (P05). U konačnici to rezultira **nepovoljnom demografskom slikom** otoka. Navedeno je vidljivo iz popisa stanovništva i prikaza dobne strukture Prvića, ali i mladi prepoznaju kako je na otoku prisutan manjak mladog stanovništva koje tu živi cijele godine, i prevladavanje starijeg stanovništva te navode kako je „*Otok Prvić ... otok penzionera...*“ (P08).

Kao problem mladi navode **nedostatak sadržaja i prostora za provođenje slobodnog vremena**. Na Prviću je uočljiva odsutnost sportskih i rekreacijskih sadržaja: „...*ali evo meni osobno nedostaje da, da imam na primjer, neki treninzi tipa ili nešto od sporta ili plesa*“ (P02) i odsutnost kulturnih sadržaja: „*Pa šta ja znam na primjer, otič u kino, kazalište i to. Mislim da ljudi s otoka dosta rijetko takve stvari rade i mislim da su možda na kopnu da bi puno češće se tako koristili tim nekim zabavnim stvarima*“ (P01). Uz to, prisutan je problem nepostojanja prostora za druženje mladih i nedostatak sadržaja za razonodu, osim u ljetnom razdoblju, što sve rezultira dosadom. No uz ljetne događaje i aktivnosti, mladi također spominju ukidanje kulturno-zabavnih manifestacija koje su im bila izrazito drage: „*Nedostaje, pa prije smo imali ta pripetavanja ljeti di bi dolazili sa svih otoka i mjesta okolo, pa bi bija i turnir u kartama i balotama i slično ... Fale mi dosta ta okupljanja s tim sportovima i nešto, tako da se događa*“ (P05).

Nedostatak sadržaja i prostora za provođenje slobodnog vremena vodi **k nestrukturiranom provođenju slobodnog vremena**. Kao što je navedeno, nedostatak prostorija u kojima bi mladi mogli boraviti tijekom dana, vodi k tome da je za njih uobičajeno provođenje vremena u kafićima, a tijekom zime kada su kafići zatvoreni, i po kućama. Jedan od sudionika navodi: „*volija bi jedino da postoji ovako nekakva možda igraonica, di ćemo svi se skupljati, nekakva prostorija, di se mladi mogu ono skupiti svi, i zaigrati na karte, na pikado, na tako nešto i di se mogu svi družiti...*“ (P01). Prepoznati načini provođenja slobodnog vremena u skladu su s dosadašnjim spoznajama. I ranija su istraživanja (Ilišin, 2002, Podgorelec i sur., 2017) pokazala da mlade osobe iz ruralnih područja u slobodno vrijeme uglavnom izlaze u ugostiteljske objekte, a uz to odlaze u crkvu i bave se sportom (no, sportom se bave pretežno mladi muškarci). Te aktivnosti se smatraju tipičnima za ruralna područja jer se tim aktivnostima ruralno stanovništvo bavilo oduvijek. Smatra se (Ilišin, 1999, Bouillet i sur., 2008) kako je za mlade u ruralnim područjima karakteristično bavljenje aktivnostima funkcije kojih su prvenstveno zabava, razonoda i rekreacija, a kako se rijetko bave aktivnostima intelektualne i kreativne prirode (Podgorelec i sur., 2017). No, takvi načini provođenja slobodnog vremena prisutni kod mladih iz ruralnih područja, kao i kod mladih s otoka Prvića, mogući su produkt nedostupnosti bilo kojih drugih sadržaja u zajednici. Kao što je ranije opisano, mladi navode da u zajednici ne postoje sadržaji i prostori za intelektualno i kreativno provođenje vremena, što može dovesti do prethodno navedenih problema u psihosocijalnom funkcioniranju. Prepoznata je **konzumacija psihoaktivnih tvari** u zajednici kao prisutan oblik rizičnog ponašanja. Mladi iz Prvić Šepurine smatraju kako je prisutno konzumiranje alkohola i lakih droga, dok je u Prvić Luci prepoznato i konzumiranje teških droga: „*Mislin da u zadnjih par godina je u podosta velikim količinama ima na otoku. Sad ne mislim konkretno na marihuanu jer, mislim, marihuane ima svugdi i to je ja mislin svakako dostupno. Ali mislim da ovako malo težih droga ima puno više, nego šta je bilo prije tipa 10 godina ... al sad primjećujen da ima svega. I da ljudi jako, očito jako lagano to nabavljaju i nalazu i načine i sve*“ (P06). Istraživanje Glavinić (2016) koje je provedeno s djecom i mladima otoka Visa pokazalo je kako su jedni od rizičnih čimbenika zajednice dostupnost sredstava ovisnosti, ponajviše alkohola te visoka tolerancija zajednice na maloljetničko kon-

zumiranje alkohola. Također, istraživanje Bašić i Novak (2008) navodi podatke kako je u Istarskoj županiji prisutno konzumiranje alkohola i marihuane među populacijom mladih osoba te da se na takvo ponašanje ne gleda kao na prihvatljivo, iako većina sudionika u istraživanju kaže kako ne bi prijavila takvo ponašanje da mu svjedoči. Pokazalo se da, isto kao u prije spomenutom istraživanju Glavinić (2016), postoji veća tolerancija prema konzumaciji alkohola među mladima, dok se pijenje alkohola punoljetnih mladih uopće ne smatra rizičnim ponašanjem.

Posljednja je tema koju mladi prepoznaju **nemogućnost razvoja zajednice**. U zajednici je prisutan problem neulaganja mjesnog odbora u razvoj otoka i sudionici navode kako „*nema ulaganja, pošto mjesni odbor nema kune u džepu ne mogu ništa uložiti*“ (P04). Smatraju kako članovi vijeća mjesnog odbora nisu u potpunosti odgovorni za nedovoljna ulaganja u zajednicu, već da je to posljedica nedistribuiranja sredstava općine Vodice: „*A oni se trude, ali pod općinom smo Vodice pa ono, oni nas više manje stavljaju u drugi plan, oni prvo uvijek gledaju sebe pa onda nas, moglo bi to puno bolje*“ (P09). Međutim, u Prvić Luci se na rad mjesnog odbora i razvoj zajednice gleda drugačije. Na neulaganja u zajednicu se gleda kao rezultat želje i volje samog mjesnog odbora: „*Ne vidim nikakva ulaganja mjesnog odbora u zajednicu. Iman osjećaj da imaju dovoljno para, ali, novaca, ali ne vidim da se išta minja na otoku*“ (P06). Seferagić (2000) navodi kako mjesni odbori više ovise o širem okruženju nego o vlastitim djelatnostima te da što je veća blizina centru, odnosno interesnim vlastima, to je povoljnije za razvoj te zajednice. Otok Prvić udaljen je od središta i fizički, ali i prema specifičnostima života i funkcioniranja. No, navodi kako ima i drugačijih situacija, u kojima su političke razmirice ugrozile razvoj nekih naselja ili mjesnih odbora jer se politika umiješala u sasvim apolitične teme i probleme. Nedistribuiranje resursa i uskraćivanja mjesnim odborima ogromna je prepreka u svim naporima da se stanje na otoku poboljša, ali razvoj zajednice mogu kočiti i određeni faktori prisutni unutar same zajednice, a oni su, kako navode mladi, pasivnost otočana i pojava konflikata među stanovništvom u slučaju predlaganja noviteta: „*... naišla san samo, kako se to kaže, na sabotiranje tuđih ideja. I uglavnom kad neko ima ideju, oni nisu za to da se sprovede. I onda posli samo kukaju, kako niko ništa ne radi, a kad neko nešto oće radit... i tako u krug...*“ (P03). Na Prviću je zato prisutna stagnacija zajednice, a prepoznavanje razloga nemogućnosti daljnjeg razvoja otoka od iznimne su važnosti kako bi se moglo adekvatno planirati i zatim djelovati na tom području.

3.3. Subjektivna dobrobit mladih s otoka Prvića

Daljnjom obradom podataka, dobiven je odgovor na treće istraživačko pitanje *Kakva je subjektivna dobrobit mladih s otoka Prvića*. Analizom prikupljenih odgovora utvrđeno je 10 tema, a one su: dobri odnosi s bliskim osobama, provođenje slobodnog vremena s bliskim osobama, nezadovoljstvo brojem kontakata s prijateljima, nezadovoljstvo materijalnom situacijom, nezadovoljstvo radnom situacijom, povoljna stambena situacija, nesamostalnost, postojanje izbora, smatranje kopna kao mjesta s više mogućnosti. Uz navedene teme, prepoznata su i tri zasebna koda koja su ostala na neuopćenoj razini: zadovoljstvo materijalnom situacijom, zadovoljstvo radnim okruženjem i nezadovolj-

stvo količinom izbora u okolnostima COVID-a 19. Detaljni prikaz dobivenih rezultata može se vidjeti u Tablici 3.

Tablica 3. *Kakva je subjektivna dobrobit mladih s otoka Prvića?*

KODOVI	KATEGORIJE
Dobri odnosi u obitelji Pružanje podrške unutar obitelji Dobri odnosi s partnerom/icom Podržavajući odnosi s partnericom/icom Dobri odnosi s prijateljima Podrška među prijateljima	Dobri odnosi s bliskim osobama
Druženje s prijateljima Provođenje slobodnog vremena s partnerom/icom	Provođenje slobodnog vremena s bliskim osobama
Želja za učestalijim druženjem s prijateljima Nemanje prijatelja na otoku	Nezadovoljstvo brojem kontakata s prijateljima
Zadovoljstvo materijalnom situacijom	
Nezadovoljstvo radnim statusom Manjak slobodnog vremena zbog posla Želja za promjenom radne situacije	Nezadovoljstvo radnom situacijom
Zadovoljstvo radnim okruženjem	
Život s partnerom/icom Život u vlastitoj kući / stanu	Pogodna stambena situacija
Stanovanje s roditeljima Želja za osamostaljenjem	Nesamostalnost
Nedovoljno iskorištavanje ukazanih mogućnosti Mogućnost odlaska ili ostanka	Postojanje izbora
Planiranje odlaska s otoka Veća mogućnost izbora na kopnu	Percipiranje kopna kao mjesto s više mogućnosti
Nezadovoljstvo količinom izbora u okolnostima COVID-a 19	

Govoreći o bližnjima, mladi navode postojanje **dobrih odnosa s bliskim osobama**. Smatraju kako se unutar njihovih obitelji pruža podrška: „*Sve šta mi treba, dat' će mi savjet, pomoć će mi, podrška su mi u svemu*“ (P09) i da su općenito dobri odnosi između svih članova u obitelji. Navode kako u partnerskim odnosima dobivaju su s njima izrazito zadovoljni: „*Odlični su odnosi s partnericom. S partnericom su mi odnosi nema nego*“ (P08). Mladi ističu kako postoji podrška u odnosima s prijateljima: „*I tako, kad god nekome nešto treba, uskočimo, pomognemo*“ (P01) i da su ti odnosi također dobri. O odnosima s obitelji i partnerima / partnericama govorilo je samo pet od devet sudionika, a o prijate-

ljima šest od devet sudionika. Uz mali broj sudionika koji su odlučili govoriti o svojim osobnim odnosima, iz prikazanih rezultata vidljivo je da i ono što su podijelili o njima, nije baš opširno i detaljno. Moguće je da mladi ne iznose mnogo informacija o svojim odnosima iz razloga što žive u zajednici u kojoj je uglavnom sve poznato svim stanovnicima i rijetko što se može „sakriti“ od drugih, stoga im je uobičajeno da nije potrebno o određenim stvarima mnogo i detaljno govoriti.

Za mlade s otoka Prvića karakteristično je **provođenje slobodnog vremena s bliskim osobama**. Najdraže im je provođenje vlastitog slobodnog vremena s partnerom ili partnericom: „*U najviše u zadnje vrime s curom ... Najdraže mi je biti s curom ... kad smo slobodni onda se nonstop družimo*“ (P09) te u druženju s prijateljima. Navedeni podatci u skladu su s već prezentiranim rezultatima gdje se spominjalo kako mladi izrazito cijene svoje socijalne veze i učestalo ostvarivanje kontakata. Također, rezultati su u skladu s dosadašnjim spoznajama o slobodnom vremenu mladih osoba u ruralnim područjima koje navode kako ti mladi velik dio slobodnog vremena koriste za posjećivanje prijatelja i rodbine, što upućuje na to da je u takvim područjima i dalje važno održavati bliske međusobne odnose druženjem licem u lice (Podgorelec i sur., 2017).

Ipak, neki mladi iskazuju **nezadovoljstvo brojem kontakata s prijateljima** koje ostvaruju. Želja za učestalijim druženjem s prijateljima prepoznata je kod mladih osoba koje su stalno zaposlene i koje ističu kako zbog velikog broja poslovnih i obiteljskih obaveza nemaju vremena za druženja s prijateljima. Isto tako, jedna sudionica navodi da nema prijatelja na otoku: „...*ja ode realno na primjer nemam društvo...*“ (P06), što također utječe na nezadovoljstvo ostvarenim brojem socijalnih kontakata. Nedostatak prijatelja na otoku opet se može povezati uz činjenicu da na Prviću nedostaje mladog stanovništva, dok je u Prviću Luci izrazito nepovoljna situacija što se tiče mladih, što se da zaključiti iz prikaza dobne strukture stanovništva iz koje je vidljivo kako je 2011. u Luci živjelo devet osoba u dobi od 15 do 29 godina.

Iako većina sudionika navodi kako su zadovoljni prihodima i stvarima koje posjeduju: „*Evo sad san poprilično zadovoljan. Iman sve šta mi treba, plaćam račune i ono ne borim se za preživiti*“ (P01), kod nekih je prisutno **nezadovoljstvo materijalnom situacijom**, karakterizirano nezadovoljstvom prihodima te željom za promjenom financijske situacije: „*Od skore budućnosti ja očekujem da ćemo raditi ja i muž / žena i da se neću morati misliti šta se tiče financija*“ (P03), „*Radin, ali ne znan, uvik je novaca malo*“ (P09).

Mladi su **nezadovoljni svojom radnom situacijom**. Ne odgovara im što uglavnom rade povremeno ili sezonski pa ovisе o uspješnosti turističke sezone te što su primorani raditi na crno. Hrvatska je početkom 2017. dospjela u sam europski vrh po nezaposlenosti mladih, a karakterizira je relativno velik broj onih koji se zapošljavaju kao prekarni radnici i koji se odlučuju na dugotrajan odlazak u inozemstvo (Potočnik i Spajić Vrkaš, 2017). Prema istraživanjima Matsaganis i suradnika (2014), prekarni poslovi, odnosno privremeni i povremeni rad, te poslovi na određeno vrijeme slabije su plaćeni, rijetko su povezani sa stručnim usavršavanjem i rijetko pokrivaju mirovinsko osiguranje (npr. studentski poslovi). To izravno doprinosi ekonomskoj marginalizaciji mladih i usporava njihovo osamostaljivanje od roditeljskog doma. Također, zbog obavljanja takvih poslova koji traže niže kvalifikacije

od onih koje su stečene formalnim obrazovanjem, u ovom slučaju obavljanje sezonskih poslova većinom u ugostiteljstvu, mladi postupno gube svoja stručna znanja i vještine te tijekom vremena postaju sve više demotivirani za cjeloživotno učenje i stručno usavršavanje (Potočnik i Spajić Vrkaš, 2017). Nekima ne odgovara što imaju manjak slobodnog vremena zbog posla koji obavljaju, a taj problem je prepoznat kod onih sudionika koji rade tijekom cijele godine na Prviću: „*A ništa, meni ti je svaki dan radni dan. Znači nema meni subote, nedilje, praznika ... Uvijek ima posla, eto. Nekad tako kad se malo razbolim ili kad je ono baš ružno ružno vrijeme, onda malo odmorim*“ (P09). Većina sudionika navela je da imaju želju za promjenom radne situacije te da planiraju pronalazak novog posla i nadaju se boljem radnom položaju. No, iako su nezadovoljni svojom radnom situacijom, mladi su zadovoljni radnim okruženjem u kojem trenutno rade: „*Pa moje poslovno okruženje je dobro. ... Li okruženje je ok, atmosfera je dobra*“ (P01).

Neki mladi navode postojanje **povoljne stambene situacije**, s obzirom da žive s partnerom/icom i da žive u vlastitoj kući ili stanu: „*... ima san dobru babu, i ostavila je meni i sestri svakom po dio jedne kuće...*“ (P09). Bitno je napomenuti da troje sudionika koji su zadovoljni sa svojom stambenom situacijom žive u samostalnom kućanstvu sa svojim pratnerima / partnericom na kopnu.

Ipak, većina mladih ističu **nesamostalnost** po pitanju stambenog statusa, s obzirom na to da žive s roditeljima, a imaju želju za samostalnošću: „*Da ću se napokon odseliti od otoka za stvarno i uspij' nešto napraviti svoje, živiti sa svojom curon, normalno sam*“ (P08). Svi sudionici koji su naveli da žive s roditeljima, žive u obiteljskim kućama na otoku Prviću. Nedostatak stambenih prostora na otoku u koji bi se mladi mogli preseliti i na taj način osamostaliti, nije jedini problem s kojim se mladi susreću. Već spomenuti problemi u području rada i mogućnost zapošljavanja samo povremeno i privremeno, stavlja mlade u nepovoljan ekonomski položaj. Nemogućnost mladih da svojim radom osiguraju vlastitu egzistenciju vuče sa sobom problem otežanog stambenog osamostaljivanja, kao i nedostatak resursa potrebnih za organiziranje slobodnog vremena, što se pokazalo prisutno i kod mladih s otoka Prvića. Takve životne okolnosti mladih ozbiljno ugrožavaju njihovu dobrobit i njihovu aktivnu ulogu u razvoju zajednice i društva (Potočnik i Spajić Vrkaš, 2017).

S druge strane, mladi s Prvića uglavnom smatraju da imaju izbora i da im se nude određene mogućnosti. Većina mladih kod upita o količini izbora koju imaju trenutno u životu, tu mogućnost izbora izravno povezuju s količinom izbora koje nudi otok Prvić i uz mogućnost odlaska ili ostanka s otoka: „*Pa iman izbora, iman izbora biti tu na Prviću, također iman stan u Šibeniku, tako da mogu biti i u Šibeniku*“ (P05). Smatraju da ponekad uz postojanje izbora oni nedovoljno iskorištavaju ukazane mogućnosti, no to ne vide kao nešto negativno već navode: „*Ja mislin da ja iman puno prilika, samo šta ja osobno ih dosta, dosta puta u životu nisam iskoristila. Možda i bolje da neke nisam, ali sada se trudim da iskorištavan i da se potrudim da radim ono šta volim*“ (P06).

Istovremeno je među mladima rašireno mišljenje da je **kopno mjesto s više mogućnosti**. Navode kako je veća mogućnost izbora na kopnu nego na otoku Prviću: „*Pa šta se tiče otoka, na otoku baš nema nekakvog izbora velikog. Zato moraš ići na kopno, moraš na*

kopnu tražit' posal, na kopnu se uglavnom obrazuješ ... s otoka su većinom po studijima u Zagrebu, Zadru, i onda, onda uglavnom i ostanu tamo posli radiť i živiť ...“ (P01). Također, njihovo mišljenje da život na kopnu nudi veću količinu izbora, može se povezati s njihovim planiranjem odlaska s otoka.

Neki sudionici nisu davali konkretne odgovore na način da su rekli kako vide mogućnost odabira trenutno u vlastitom životu, već su navodili općenite izjave kao što su: „*Kada ima volje i ljubavi prema onome što želiš i kada čovjek objektivno sagleda sam sebe, shvati da je jak onoliko koliko vjeruje u sebe, a tada su mu sva vrata otvorena*“ (P07) i „*Ja stvarno smatran da svako ima i pravo na izbor i da šta god požeľiš da ti to možeš*“ (P06). Možda upravo zbog neizvjesnosti u životima svih uzrokovano pojavom pandemije COVID-19, mladi ne mogu procijeniti i ne znaju koliko izbora imaju trenutno i koliko će imati u budućnosti. Kod jednog sudionika prisutno je nezadovoljstvo količinom izbora u okolnostima COVID-19, gdje navodi: „*Trenutno san nezadovoljan svojim izborom šta iman. Općenito san skroz nezadovoljan izborima, jer ih nema, neman nikakve izbore ... A dobro to je svugdi isto, sad je takva situacija*“ (P08).

3.4. Osvrt sudionika na utjecaj pandemije COVID-19 na svakodnevni život na otoku Prviću

Što se tiče COVID-19 i kvalitete života mladih, većina sudionika tijekom ispitivanja o promjenama u vrijeme COVID-19 navodi kako se nisu dogodile nikakve promjene: „... *Ali ja san imala osjećaj da je sve ostalo isto i da se ništa nije prominilo. Na otoku*“ (P06), osim onih koje su bile prisutne u svim zajednicama, kao što su zabrana kretanja izvan mjesta prebivanja, skraćenog radnog vremena dućana, smanjenja broja brodskih linija i zatvaranja ugostiteljskih objekata. U početku je bio prisutan strah među otočanima zbog demografske strukture stanovništva i prevladavanja starijih, no ubrzo se prestala poštivati propisana fizička distanca i život se vratio u normalu: „*Na početku se jesu pazili, ali poslje je to više bilo mi smo otok, mi smo zaštićeni. I eto hvala Bogu, nije se dogodio crni scenarij. (smijeh)*“ (P02). Dosta mladih reklo je kako je na otoku zapravo bila i povoljnija situacija nego na kopnu: „*Ali uglavnom, ja mislim da se to sve skupa manje osjetilo nego u nekom gradu il negdi drugo na kopnu*“ (P01). Uz njihove izjave da je sve bilo u redu i da nije bilo nikakvih promjena, što možda nije ni bilo na razini odvijanja svakodnevnog života unutar zajednice i socijalizaciji među stanovnicima, ipak su se tijekom razgovora s mladima ispoljile neke promjene kojih oni možda nisu bili svjesni. Iz odgovora je vidljivo da su neki mladi morali promijeniti način rada na koji su do tada navikli, kao na primjer rad od kuće, što isto sa sobom donosi određenu razinu stresa, nekima su smanjene plaće ili su dobili otkaz, a neki su bili primorani vratiti se u roditeljsku kuću i opet stanovati s roditeljima: „*Ja san bija u najmu dokle nije došla korona situacija ... I onda san bija primoran vratiti se nazad kod matere i oca*“ (P08). Također, kod mladih je prisutna i zabrinutost za budućnost zbog neizvjesnosti koju vuče sa sobom cijela situacija s COVID-19: „*Međutim ne znamo kako će to utjecati na sezonu, i na zapošljavanje ljudi ... I ljudima su apartmani prazni*“ (P05). Kao i svi krizni događaji, COVID se pojavio iznenadno i uzrokovao otežano ili nemoguće uobičajeno funkcioniranje zajed-

nice, u ovom slučaju i cijelog svijeta te je izvan uobičajenog ljudskog iskustva. Susret s COVID-om za mlade s otoka Prvića, kako i za sve druge osobe, predstavlja uznemirujuć i stresan događaj te može uzrokovati dezorganizaciju u ponašanju i narušavanje ranije uspješnih mehanizama suočavanja sa stresom, gubitak osjećaja kontrole nad životom te izazvati osjećaj bespomoćnosti, straha i beznađa (Crveni križ, 2019). Kada nastupi krizni događaj velikih razmjera, prioritet je ublažiti njegove učinke na sigurnost svih pojedinaca i grupa koji su pogođeni njime. Inače se osiguravanje sigurnosti odnosi na spašavanje života i zbrinjavanje ozlijeđenih ili zaštitu imovine, što je u ovom slučaju bilo zbrinjavanje bolesnih osoba i osiguravanje zaštite što većeg broja ljudi od moguće zaraze. No, nakon što se zadovolje potrebe sigurnosti i druge osnovne potrebe pojedinaca, nastupaju psihosocijalne potrebe, poput brige za sebe i bliske osobe u vezi budućnosti ili uznemirujuće emocionalne i misaone reakcije na događaj i tada je iznimno važno osigurati pružanje psihološke pomoći (Ajduković i sur., 2016). Mogući je razlog zašto mladi još uvijek nisu svjesni negativnog utjecaja i posljedica koje je kriza donijela, upravo nepostojanje završetka krize i nezadovoljavanje potrebe za sigurnošću, s obzirom da kriza još uvijek traje i iz dana u dan se mijenja slika i karakteristike krize, njezin intenzitet i posljedice. Stoga mladi još nisu imali vremena i mogućnosti sagledati utjecaj koji je imala na njih i njihov život. Također, uobičajene emocije koje se javljaju nakon kriznog događaja su emocionalna otupjelost, poricanje događaja i potiskivanje osjećaja, osjećaj gubitka kontrole i osjećaj nestvarnosti (Crveni križ, 2019). Prilikom pružanja psihosocijalne pomoći osobama pogođenima nekim kriznim događajem, treba biti usmjeren na zadovoljavanje osnovnih potreba, što kao posljedicu ima smanjenje stresa, a jedna od bitnih stavki u pružanju pomoći i procesu oporavka povezivanje je pojedinaca s njihovom obitelji i članovima zajednice (Ajduković i sur., 2016). Mladi navode kako su za vrijeme zabrane napuštanja mjesta prebivanja na otoku nastavljani procesi socijalizacije i druženja među otočanima, što im je sigurno bilo od pomoći u suočavanju s pojavom nove nepoznate prijetnje i prilagodbe na novonastale okolnosti. Moguće je da upravo zato što im je bila dostupna podrška zajednice i osjećaj zajedništva, mladi navode kako im je bilo i bolje na otoku nego da su bili bilo gdje drugdje. Također, COVID je donio i jednu lijepu promjenu u zajednicu, što je vidljivo iz izjave jednog sudionika: „*X je sad u karanteni pribrusija i opitura sve klupe u selu. Ljudi su mu dali piture šta im je ostalo doma od nekih radova, i njih je koristija. Sad su sve klupe u selu sužeže opiturane i šarene jer su u nekoliko različitih boja, baš je lipo*“ (P01).

Za kraj, potrebno je spomenuti kako većina sudionika na život na otoku gleda kao na pozitivno iskustvo i voljeli bi tu ostati živjeti i dalje, no okolnosti i nedostatak resursa koje trenutno pruža zajednica zbog dugogodišnjeg neulaganja u otok i stagnacije koja je prisutna u zajednici, primorani su tražiti bolji život na kopnu. U nastavku će biti prikazane dvije izjave koje dobro odražavaju mišljenje mladih o životu na otoku: „*Ja bar i, koliko znam od svojih najbližih prijatelja, i tako, ne bi ono nikad tili otić s otoka, tili bi tu živit i sve, ali jednostavno, dosta bude ono teško i ne dopuštaju ti te neke mogućnosti i stvari da, da ostaneš tu, i da nastaviš tu živit' i radić' i sve, tako da, ne znam šta se može prominit' i dogodit' da s ljudi počnu vraćat na otok, i da mladi ostaju tu i da nastave radić' i živit', ali*

volija bi to više nego išta“ (P01) te „Tako da ne bi minjala svoje djetinjstvo na otoku, al bi prominila svoj, to jest prominit’ ću svoj daljnji nastavak života“ (P06).

3.5. Praktične implikacije istraživanja

Zajednički je cilj svih suvremenih društava adekvatna integracija mladih, za što svako društvo treba osigurati odgovarajuće uvjete. Kako bi mladi mogli obavljati svoju društvenu zadaću, stvarati sadašnjost i budućnost, nužno im je omogućiti i poticati razvoj svih njihovih potencijala, stoga društvo ima obvezu opskrbiti mlade dostatnim resursima i osigurati odgovarajuće temelje za izvršavanje te zadaće. Iz tih razloga, postoji potreba za definiranjem i realiziranjem racionalno utemeljene politike za mlade, što većina razvijenih zemalja i pokušava (Ilišin, 2006). Populacija mladih nalazi se na marginalnom položaju u društvu, a osobito su ranjivi oni mladi koji odrastaju i žive u okruženju rizika i do kojih mehanizmi zaštite rijetko dopiru (Bouillet, 2006). Stoga ovaj rad može biti od važnosti kako bi se tim mladima dao glas koji će se čuti i utjecati na kreiranje adekvatnih politika, da bi se svim mladima iz područja s razvojnim posebnostima osigurala podrška u njihovoj okolini i omogućilo iskorištavanje njihovi osobnih potencijala. Rezultati ovog istraživanja ukazuju na potrebe i resurse mladih s otoka Prvića i njihove zajednice, koji mogu biti od iznimne koristi i lokalnim vlastima s obzirom da mogu biti od pomoći prilikom oblikovanja projekata i akcija koje će za cilj imati poboljšanje kvalitete života otoka i mladih koji žive na njima. Mladi i sami imaju prijedloge što bi se moglo učiniti kako bi se poboljšao život na otoku i motiviralo mlade na ostanak: „... možda priko Europske unije nešto da država i Europska unija pomognu mladima da ostanu tu živiti. I sad ako ima neko znači ka ja, na primjer, šta bi se bavija ribarstvom, nekako možda da je to povezat’ s nekin fondovima, pa nešto tradicionalno napraviti, da ljudi dođu, da vidu kako su ljudi prije ljudi tu živili. Onda, ne znan, ako se neko bavi s poljoprivredom ili nešto ima svoje šta je autohtono otočno da to ostane i da država pomogne po tom pitanju. Da mladi znači ne pobignu, nego da ostanu, ako im se tu sviđa da ostanu i bore se, a ne da odma’ pobignu ća“ (P09) te „Ja mislin da ljudima na otoku treba subvencionirati radove oko starih kuća, da bi im to puno pomoglo, da bi se tribalo puno više novaca ulagat u otok jer kao u Šepurini, tako i na svima, svi vole doći na otok, vole se lipo provesti, liti i okupati, a ne misle kako je ljudima živiti tamo cilu godinu“ (P03). Iz navedenog je vidljivo kako mladi smatraju da bi prvenstveno trebalo pažnju usmjeriti na otvaranje mogućnosti zapošljavanja i samozapošljavanja na otocima, kao i kreirati adekvatnu i održivu stambenu politiku. Uz stalno isticanje kako su otoci posebni sustavi i da ih karakterizira višestruka posebnost, Šimunović (1994) smatra kako se otočka politika kroji prema kopnenim mjerilima. Vidi to kao posljedicu nedovoljnog znanja o otočnim posebnostima. Rezultati ovog istraživanja daju jasnu sliku o životu na otoku Prviću te mogu biti od koristi prilikom kreiranja politika. Mladi u Hrvatskoj susreću se sa sličnim poteškoćama, kao što su ulazak na tržište rada i pronalazak stalnog i sigurnog zaposlenja, a u ovom radu ističe se posebnost karakteristična za mlade koji žive na manjim otocima, a to je stambeno pitanje tih mladih. Oni na otoku nemaju mogućnost osamostaljenja putem stanovanja u najmu, a kupnja nekretnina čini se gotovo nemoguća s obzirom na visoke

cijene i potrebe za njihovom renovacijom i to je nešto na što se treba usmjeriti pažnja kod osmišljavanja i provođenja politika za mlade te otočkih politika.

Kod kriznih događaja velikih razmjera, kao što je trenutna društvena situacija pojave COVID-a 19, nastaju posljedice prevladavanje kojih premašuju sposobnost pogođene zajednice da se sama s njima nosi. U takvim situacijama nužno je procijeniti kapacitete za suočavanje i psihosocijalne resurse zajednica kako bi se definirali razmjeri pogođenosti i posljedice koje je izazvala te kako bi se mogla osmisliti, organizirati i pružiti što adekvatnija i prikladnija psihosocijalna pomoć pogođenoj zajednici (Ajduković i sur., 2016). Ovo istraživanje može biti od koristi kod planiranja psihosocijalnih oblika pomoći usmjerenih prema mladima s otoka Prvića s obzirom da obuhvaća prepoznate resurse zajednice, prisutne probleme te posljedice koje je izazvala pojava COVID-a.

3.6. Ograničenja provedenog istraživanja

Metodološko ograničenje ovog istraživanja povezano je s uzorkom, odnosno s nedovoljnim brojem mladih iz Prvić Luke koji su sudjelovali. Naime, u istraživanju je nedovoljno zastupljen glas i mišljenje mladih osoba koje žive u tom mjestu. To ograničenje osobito dolazi do izražaja u prikazu rezultata u kojima se vide razlike između odgovora sudionika iz mjesta Šepurine i sudionika iz Luke o razmišljanju o određenim resursima i nedostacima zajednice te u raznim područjima vlastitog života. No, prilikom kontaktiranja potencijalnih sudionika, osobe s prebivalištem u Prvić Luci u većem su broju odbile sudjelovati u istraživanju.

Također, ono što je moglo imati utjecaja na rezultate istraživanja dvojaka je uloga istraživaču ovom istraživanju, odnosno poznanstvo sa svim sudionicima istraživanja. Moguće je da su sudionici davali informacije za koje su smatrali da su poželjne i od koristi za istraživanje (npr. „*Od skore budućnosti očekujem da ću se odseliti od otoka. Jel smin to reći?*“). Poznanstvo sa sudionicima istraživanja moglo je imati utjecaj i na način da su tijekom odgovaranja prešutjeli neke informacije ili im je bilo neugodno dijeliti osobnije stvari s istraživačem (kao na primjer informacije o odnosima s partnerom). Ipak, prema neverbalnoj komunikaciji, sudionici nisu odavali znakove da im je nelagodno prilikom provedbe intervjua i odgovaranja na osobna pitanja ili da žele prijeći na drugo pitanje, stoga može biti u pitanju da nisu razumjeli da bi trebali govoriti više i o osobnim stvarima, a ne samo resursima zajednice.

Pojava COVID-a 19 i okolnosti u kojima je provedeno istraživanje također su mogle utjecati na istraživanje. Prikupljanje podataka trajalo je gotovo tri mjeseca, a u svakom su mjesecu bile različite okolnosti, s obzirom na mogućnost kretanja, različite ekonomske mogućnosti i slično. Promjene su se događale velikom brzinom, kako na razini društva, tako i u životima mladih. Na primjer, u 5. mjesecu 2020. kad je započela provedba istraživanja nekima je samo smanjena plaća, a do 8. mjeseca, kada je završilo, dobili su otkaz. Također, u ranijoj fazi istraživanja bile su mnogo restriktivnije i strože mjere na snazi (nego što je to bio slučaj tijekom srpnja i kolovoza 2020.), što je također moglo imati utjecaj na subjektivnu dobrobit mladih osoba s otoka Prvića te njihovu percepciju vlastitog života i zajednice.

4. ZAKLJUČAK

Svrha ovog istraživanja bila je ispitati kako mlade osobe s otoka Prvića ocjenjuju vlastitu kvalitetu života te kvalitetu života u svojoj zajednici i kako procjenjuju značaj zajednice za vlastiti život. Cilj istraživanja ispitati je kvalitetu života mladih s otoka Prvića, preko subjektivne dobrobiti i procjene resursa zajednice.

Mladi misle da otok Prvić i njegovi stanovnici posjeduju resurse kao što su postojanje socijalne podrške unutar zajednice, široke socijalne mreže, dobri odnosi između mladih i starijih obočana te socijalizacija na javnim površinama. Nadalje, mladi smatraju da je, što se tiče kriminalne aktivnosti, prisutna visoka razina sigurnosti te drže da je otok sigurno mjesto. Resursom vide i adekvatan položaj i veličinu otoka, zdrav i lijep okoliš na otoku te mogućnost provođenja slobodnog vremena na otvorenom. Kao nešto pozitivno vide specifičan način života na Prviću, dostupnost usluga namijenjenih djeci i neovisnost otoka.

Prepoznati su i određeni nedostaci zajednice i života na otoku Prviću, a oni su neadekvatna infrastruktura, neadekvatna prometna povezanost s kopnom te ovisnost o kopnu za svakodnevno funkcioniranje i zadovoljavanje osnovnih potreba. Smatraju da je problem nedostupnost raznih sadržaja i usluga, kao što je nedostupnost obrazovnih usluga i niska dostupnost i kvaliteta zdravstvenih usluga. Prisutni su visoki troškovi života na otoku, uz slabe mogućnosti zapošljavanja, loše stambene prilike i nemogućnost osamostaljenja. Prvić karakterizira nedostatak sadržaja i prostora za provođenje slobodnog vremena i nestrukturirano provođenje slobodnog vremena mladih te prisutnost konzumiranja psihoaktivnih tvari. Posljednji prepoznati nedostaci nepovoljna su demografska slika otoka i nemogućnost razvoja zajednice.

Što se tiče subjektivne dobrobiti, rezultati su pokazali da mladi imaju dobre odnose sa svojim bližnjima, obitelji, partnerom/icom i prijateljima. Većinu svog vremena provode u druženju s njima, no voljeli bi da mogu provoditi i više vremena s prijateljima. U vezi s materijalnom situacijom, uglavnom su zadovoljni stvarima koje posjeduju i financijskom situacijom, no većina iskazuje želju za promjenom radnog statusa. Ipak, zadovoljni su svojim trenutnim radnim okruženjem. Kao najveću poteškoću ističu nemogućnost osamostaljenja i primoranost na život u roditeljskoj kući. Jedini mladi koji su se osamostalili, uspjeli su to na kopnu. Uglavnom su mišljenja da imaju dovoljnu količinu izbora u životu, ali smatraju kako bi veći izbor imali da žive na kopnu. Neki mladi su pogođeni pojavom COVID-a tako što su ostali bez zaposlenja, smanjena im je financijska moć te su morali promijeniti svoje stambene uvjete, a sada misle da zbog novonastale situacije nemaju dovoljno mogućnosti izbora u životu. No, ipak većina mladih s otoka Prvića smatra kako im je izoliranost otoka, uključenost u zajednicu i održavanje socijalnih odnosa s drugim obočanima za vrijeme pandemije bila od pomoći prilikom suočavanja sa stresorima u novonastaloj situaciji.

Uz sve navedene nedostatke prisutne u zajednici, mladi iskazuju želju za ostankom, no smatraju da su zbog nedostatka mogućnosti i stagnacije koja je prisutna na otoku prisiljeni na odlazak. Poticanje istraživanja na ovu temu može pokazati mladima da su i oni

bitni akteri u otočkim zajednicama i da je važno naći načine da se i njihov glas čuje te ih može motivirati za udruživanja i djelovanje po tom pitanju. Također, istraživanje može biti od koristi prilikom kreiranja i implementacije politika za mlade i otočkih politika, kao i kod planiranja psihosocijalnih intervencija sa svrhom ublažavanja posljedica pandemije COVID-19.

LITERATURA

- Ajduković, D., Bakić, H. i Ajduković, M. (2016). *Psihosocijalna podrška u kriznim situacijama velikih razmjera*. Zagreb: Hrvatski Crveni križ.
- Babić, D. (2003). Slobodno vrijeme mladih stanovnika otočnih lokalnih zajednica – primjer zadarskih otoka (Iž, Dugi otok, Ugljan). *Migracije i etničke teme*, 19(4): 391-411.
- Babić, D. i Lajić, I. (2001). Dilema mladih otočana: ostanak ili odlazak s otoka: primjer šibenskih otoka. *Sociologija sela*, 39(1-4): 61-82.
- Babić, D., Lajić, I. i Podgorelec, S. (2004). Otočni izazovi: život na periferiji, odlazak ili revitalizacija otočnog mikrosocijalnog ambijenta. *Sociologija sela*, 42(3-4): 255-276.
- Babić, M. (2019). *Kvaliteta života mladih na otoku Braču*. Diplomski rad. Zadar: Odjel za sociologiju Sveučilišta u Zadru.
- Bašić, J., Novak, M. i Grozić-Živolić, S. (2008). Percepcija rizika i potreba zajednice: Percepcija građana i ključnih ljudi u Istarskoj županiji. *Kriminologija i socijalna integracija*, 16(2), 1-124.
- Bertalanffy, L. (1968). *General System Theory: Foundations, Development, Applications*. New York, NY: George Braziller.
- Biolcati, R., Mancini, G. i Trombini, E. (2018). Proneness to Boredom and Risk Behaviors During Adolescents' Free Time. *Psychological Reports*, 121(2): 303-323.
- Bouillet, D. (2006). Kvaliteta života mladih: odgovornost zajednice i / ili obitelji. U: Ilišin, V. (ur.), *Mladi između želja i mogućnosti: položaj, problemi i potrebe mladih Zagrebačke županije* str. 11-26). Zagreb: Institut za društvena istraživanja.
- Bouillet, D., Ilišin, V. i Potočnik, D. (2008). Continuity and Changes in Croatian University Students' Leisure Time Activities (1999-2004). *Sociologija i prostor*, 46(2): 123-142.
- Braun, V. i Clarke, V. (2012). Thematic Analysis. U: Cooper, H., Camic, P. M., Long, D. L., Panter, A. T., Rindskopf, D. i Sher, K. J. (ur.), *APA Handbook of Research Methods in Psychology, Vol. 2: Research Designs: Quantitative, Qualitative, Neuropsychological, and Biological* (str. 57-71). Washington, DC: American Psychological Association.
- Crveni križ (2019). Psihološka prva pomoć i psihosocijalna podrška u složenim kriznim situacijama. URL: https://www.hck.hr/UserDocsImages/publikacije/Priru%C4%8Dnici/CRC%20PSSPFA_TL_final.pdf. (16.08.2020.)

- Cummins, R. A. (1996). The Domains of Life Satisfaction: An Attempt to Order Chaos. *Social Indicators Research*, 38(3): 303-332.
- Despotović, M., Ristić Ignjatović, D., Sbutega Milošević, G., Despotović, M. i Antić, Lj. (2019). The Impact of Social Support on the Quality of Life of the Elderly from Rural Areas. *Medicinski časopis*, 53(3): 86-94.
- de Vries, S., Verheij, R., Groenewegen, P. i Spreeuwenberg, P. (2003). Natural Environments-Health Environments? An Exploratory Analysis of the Relationship Between Greenspace and Health. *Environment and Planning*, 35(10): 1717-1732.
- Drča, J. (2013). *Society and Elders*. Novi Sad: Prometej.
- Eurostat (2015). Quality of Life Indicators. URL: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Quality_of_life_indicators. (20.03.2020.)
- Glavinić, M. (2016). Procjena rizičnih i zaštitnih čimbenika u kontekstu otočke sredine: primjer otoka Visa. Diplomski rad. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.
- Grayson, L. i Young, K. (1994). *Quality of Life in Cities: An Overview and Guide to the Literature*. London: British Library in association with London Research Centre.
- Harvey, D. (1973). *Social Justice and the City*. Oxford: Basil Blackwell.
- Ilišin, V. (1999). Slobodno vrijeme mladih s posebnim osvrtom na ruralno-urbani kontinuum. *Sociologija sela*, 37(1): 21-44.
- Ilišin, V. (2002). Interesi i slobodno vrijeme mladih. U: Ilišin, V. i Radin, F. (ur.), *Mladi uoči trećeg milenija* (str. 269-302). Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
- Ilišin, V. (2006). Konceptualni okvir istraživanja. U: Ilišin, V. (ur.), *Mladi između želja i mogućnosti: položaj, problemi i potrebe mladih Zagrebačke županije* (str. 11-26). Zagreb: Institut za društvena istraživanja.
- Ilišin, V., Bouillet, D., Gvozdanović, A. i Potočnik, D. (2013). *Mladi u vremenu krize*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
- Irvine, K. N., Warber, S. L., Devine-Wright, P. i Gaston, K. (2013). Understanding Urban Green Space as a Health Resource: A Qualitative Comparison of Visit Motivation and Derived Effects Among Park Users in Sheffield, UK. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 10(1): 417-422.
- Karajić, N. (1992). Važnost pojedinih komponenata kvalitete života. *Socijalna ekologija*, 1(4): 485-499.
- Kovčo Vukadin, I., Novak, M. i Križan, H. (2016). Zadovoljstvo životom: individualna i obiteljska perspektiva. *Kriminologija i socijalna integracija*, 24(1): 84-115.
- Krevs, M. (1998). *Geografski vidiki življenske ravni prebivalstva v Sloveniji*. Neobjavljena doktorska disertacija. Ljubljana: Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta v Ljubljana.
- Lajić, I., Podgorelec, S. i Babić, D. (2001). Migracijske dileme otočana: od cirkulacije prema migraciji ili ostanku? *Migracijske i etničke teme*, 17(3): 175-194.
- Lay, V. (1991). Kvaliteta života društvenih slojeva u Hrvatskoj – Socijalno strukturiranje blagostanja, U: Krištofić, B., Lay, V. i Perasović, B. (ur.), *Socijalna struktura i kvaliteta života u Hrvatskoj* (str. 1-45). Zagreb: Institut za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu.

- Lucas, R. E. i Diener, E. (2008). Subjective Well-Being. U: Lewis, M., Haviland-Jones, J. M. i Barrett, L. F. (ur.), *Handbook of Emotions* (str. 471-484). New York, NY: The Guilford Press.
- Lučev, I. i Tadinac, M. (2008). Kvaliteta života u Hrvatskoj – povezanost subjektivnih i objektivnih indikatora te temperamenta i demografskih varijabli s osvrtnom na manjinski status. *Migracijske i etničke teme*, 24(1-2): 67-89.
- Maas, J., Verheif, R. A., Groenewegen, P. P., de Vries, S. i Spreeuwenberg, P. (2006). Green Space, Urbanity, and Health: How Strong is the Relation? *Journal of Epidemiology and Community Health*, 60(7): 587-592.
- Matsaganis, M., Rabemifara, N. i Ward, T. (2014). *Young People and Temporary Employment in Europe*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- McCall, S. (1975). Quality of Life. *Social Indicators Research*, 2(2): 229-248.
- Miljenović, A. (2013). Pristup razvojno osjetljivim zajednicama u Hrvatskoj: između teorijske konceptualizacije i političko-pravnih rješenja. *Politička misao*, 50(3): 155-179.
- Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (2019). Otoci. URL: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/otoci/3834> (25.05.2020.)
- Podgorelec, S., Klempić Bogadi, S. i Šabijan, M. (2017). Slobodno vrijeme kao dimenzija kvalitete života stanovništva općine Gornje Rijeka. *Geoadria*, 22(2): 193-221.
- Pope, D., Tisdall, R., Middleton, J., Verma, A., van Ameijden, E., Birt, C. i Bruce, N. G. (2018). Quality of and Access to Green Space in Relation to Psychological Distress: Results from a Population-Based Cross-Sectional Study as Part of the EURO-URHIS 2 Project. *European Journal of Public Health*, 28(1): 35-38.
- Potočnik, D. i Spajić Vrkaš, V. (2017). Mladi u Hrvatskoj: sudjelovanje na tržištu rada i prostorna mobilnost. U: Ilišin, V. i Spajić Vrkaš, V. (ur.), *Generacija osujećenih. Mladi u Hrvatskoj na početku 21. stoljeća* (str. 143-184). Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
- Rees, G., Bradshaw, J. i Goswami, H. (2010). *Developing an Index of Children's Subjective Well-Being in England*. London: The Children's Society.
- Rončević, N. (2005). Mladi na kvarnerskim otocima. U: Črnjar, M. i Šišić, S. (ur.), *Međunarodna radionica Analiza razvojnih potencijala otoka* (str. 64-68). Rijeka: Primorsko-goranska županija, Županijski zavod za održivi razvoj i prostorno planiranje.
- Schuessler, K. F. i Fisher, G. A. (1985). Quality of Life. *Research and Sociology*, 11(1): 129-149.
- Seferagić, D. (2000). Kvaliteta življenja u selu u tranziciji. *Sociologija sela*, 38(1-2): 109-149.
- Sharif, M. A., Mogilner, C. i Hershfield, H. E. (2021). Having Too Little or Too Much Time is Linked to Lower Subjective Well-Being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 121(4): 933-947.
- Slavuj, L. (2011). Urban Quality of Life – A Case Study: The City of Rijeka. *Hrvatski geografski glasnik*, 73(1): 99-110.
- Slavuj, L. (2012). Kvaliteta života u odabranim susjedstvima Grada Rijeke. *Hrvatski geografski glasnik*, 74(2): 69-88.

- Slavuj Borčić, L. i Šakaja, L. (2017). Kvaliteta života kao predmet geografskih istraživanja: osvrt na razvoj interesa i teorijskih modela istraživanja. *Hrvatski geografski glasnik*, 79(1): 5-31.
- Small, S. i Supple, A. (2001). Communities as Systems: Is a Community More Than the Sum of its Parts? U: Booth, A. i Crouter, A. C. (ur.), *Does it Take a Village? Community Effects on Children, Adolescents, and Families* (str. 159-187). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Smith, D. M. (1994). Welfare Geography. U: Gregory, D., Johnston, R., Pratt, G., Watts, M. J. i Whatmore, S. (ur.), *The Dictionary of Human Geography* (str. 674-676). Cambridge: Blackwell.
- Sofilić, T. (2015). *Zdravlje i okoliš*. Sisak: Sveučilište u Zagrebu, Metalurški fakultet.
- Sullivan, W. C., Kuo, F. E. i DePooter, S. E. (2004). The Fruit of Urban Nature: Vital Neighbourhood Spaces. *Environment & Behavior*, 36(5): 678-700.
- Starc, N. (1992). Otoci, regije i razvojna politika. *Društvena istraživanja*, 1(1): 115-126.
- Šimunović, I. (1994). Otoci u svjetlu socio-ekonomskih kretanja. *Društvena istraživanja*, 3(4-5): 451-466.
- Vasta, R., Haith, M. M. i Miller, S. A. (2001). *Dječja psihologija: moderna znanost*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Vlahov, A. i Gaćina, N. (2016). Hrvatski otoci i otočni proizvodi. *Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku*, 3-4: 95-102.
- Žanić, M., Miletić, G. M. i Bendra, I. (2019). Kvaliteta života mladih iz Vukovarsko-srijemske županije u uvjetima suvremene demografske krize. *Socijalna ekologija*, 28(3): 187-210.

THE QUALITY OF LIFE OF YOUNG PEOPLE FROM THE ISLAND OF PRVIĆ

Katarina Mikulandra and Linda Rajhvajn Bulat

Abstract

The aim of this paper is to gain insight into the quality of life of young people from the island of Prvić, examined through the subjective well-being of young people and community resources. Nine young people from the island of Prvić participated in the research, and the data were collected through semi-structured interviews in the period between May and August 2020. The results showed that young people have good relationships with their families, partners and friends. They are generally satisfied with the material things they own and their financial situation. They are satisfied with their current work environment, but most express a desire to change their work status. They highlight living with their parents and the impossibility of becoming independent as the biggest difficulties. They generally think that they have a sufficient amount of choices in life, but also that they would have more choices if they lived on land. In terms of community resources, young people see the island as a place with more difficulties regarding resources and with more areas that need to be improved, but they still consider living on the island to be an advantage. Those young people who indicated that they planned to leave the island also said that they would stay or return to live there if more investments were made in the island. The paper also touches on the subjective well-being of young people during the outbreak of the COVID-19 pandemic, and the young people point out that this event had some negative consequences for their well-being, but at the same time they believe that the island's isolation, their involvement in the community and maintaining ties with other islanders made it easier to deal with this new situation. These research findings can be useful to government bodies in creating policies for young people and the islands, but also for planning certain actions to mitigate the consequences of the pandemic.

Key words: *life on the island, quality of life, subjective well-being, community resources, young people, COVID-19 pandemic*

DIE LEBENSQUALITÄT DER JUGENDLICHEN VON DER INSEL PRVIĆ

Katarina Mikulandra und Linda Rajhvajn Bulat

Zusammenfassung

Das Ziel dieser Arbeit ist es, die Einsicht in die Lebensqualität der Jugendlichen von der Insel Prvić zu gewinnen, getestet am subjektiven Wohl der Jugendlichen und an Ressourcen der Gemeinschaft. An der Forschung nahmen neun junge Personen von der Insel Prvić teil und die Daten wurden zwischen Mai und August 2020 durch halbstrukturierte Interviews erhoben. Die Ergebnisse zeigten, dass die Jugendlichen ein gutes Verhältnis zu den Eltern, Partner/in und Freunden haben. Meistens sind sie mit ihrem Besitz und der finanziellen Lage zufrieden. Mit ihrer momentanen Berufsumgebung sind sie auch zufrieden, aber die meisten äußern den Wunsch, ihren Arbeitsstatus zu ändern. Als die größte Schwierigkeit empfinden sie das Leben mit ihren Eltern zusammen und die Unmöglichkeit eines selbständigen Lebens. Größtenteils finden sie genügend Wahlmöglichkeiten im Leben zu haben, aber sie finden, dass die Auswahl größer wäre, würden sie an Land leben. Was die Ressourcen der Gemeinschaft betrifft, sehen die Jugendlichen die Insel als einen Ort, der mehr Schwierigkeiten und zu fördernde Bereiche hat als Ressourcen, trotzdem finden sie, dass das Leben auf der Insel von Vorteil ist. Diejenigen Jugendlichen, die die Insel zu verlassen planen, sagten, dass sie bleiben oder zurückkehren würden, wenn man mehr in die Insel investieren würde. Die Arbeit berührt auch das subjektive Wohl von Jugendlichen während der Pandemie COVID-19, die Jugendlichen heben hervor, dass ihr Wohl dadurch einigermaßen beeinträchtigt wurde, aber die Isoliertheit der Insel, ihre Zugehörigkeit und Beziehungen zu anderen Insulanern haben ihnen die Konfrontation mit

der neuentstandenen Situation erleichtert. Die Forschungsergebnisse können den Behörden von Nutzen sein beim Erstellen von Jugend- und Inselpolitik, aber auch beim Planen von bestimmten Maßnahmen zur Milderung der Folgen der Pandemie.

Schlüsselwörter: *Leben auf der Insel, Lebensqualität, subjektives Wohl, Ressourcen der Gemeinschaft, Jugendliche, Pandemie COVID-19*